

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Severokyperská turecká republika jako stát de facto

Lenka Kursová

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Severokyperská turecká republika jako stát de facto

Lenka Kursová

Vedoucí práce:

PhDr. David Šanc, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce PhDr. Davidu Šancovi, Ph.D. za odborné vedení, věcné připomínky, pomoc a veškerý čas, který mé práci věnoval.

Obsah

Seznam zkratk	7
1. Úvod	8
2. Stát	12
2.1. Právo národa na sebeurčení	13
3. Užitá terminologie	15
3.1. Vymezení pojmu stát <i>de facto</i> a jeho fungování	15
3.2. Vymezení pojmu stát <i>de iure</i> a mezinárodní uznání státu.....	17
3.3. Problematika suverenity	18
3.3.1. Vnitřní suverenita	18
3.3.2. Vnější suverenita.....	19
3.4. Zánik kvazistátu.....	20
4. Geografické údaje	22
5. Historie Kypru	24
5.1. Historické nároky na území Kypru.....	24
5.2. Původ a eskalace konfliktu	24
5.3. Postupné kroky k ustanovení Kyperské republiky	25
5.4. Ústava Kyperské republiky 1960	26
5.5. Vznik Severokyperské turecké republiky	27
6. Pokusy o kyperské sjednocení	31
6.1. Annanův plán.....	32
6.1.1. Referendum 2004.....	34
6.1.2. Postoje interních aktérů vůči procesu sjednocení v roce 2004	36
6.2. Pokusy o sblížení po roce 2004	37
7. Působení externích aktérů	39
7.1. Turecká zahraniční politika vůči kyperskému problému	39
7.2. Řecká zahraniční politika vůči kyperskému problému	40
7.3. Evropská unie	40
7.4. NATO	43
8. Politické uspořádání a profil Severokyperské turecké republiky	44
8.1. Politický systém Severokyperské turecké republiky	44
8.1.1. Parlamentní volby	44
8.1.2. Prezidentské volby	45

8.2.	Míra svoboda v Severokyperské turecké republice.....	47
8.3.	Ekonomická situace v Severokyperské turecké republice	48
8.3.1.	Těžba zemního plynu.....	49
8.4.	Obrana a bezpečnost v rámci Severokyperské turecké republiky.....	50
8.5.	Působení Severokyperské turecké republiky v mezinárodních organizacích	51
8.5.1.	Parlamentní shromáždění Rady Evropy (PACE)	51
8.5.2.	Organizace pro hospodářskou spolupráci (ECO).....	51
8.5.3.	Organizace islámské spolupráce (OIC)	52
9.	Závěr	53
10.	Seznam zdrojů	56
11.	Resumé	65
12.	Přílohy	66

Seznam zkratk

EOKA Ethniki Organosis Kyprion Agniston (Národní organizace kyperského odboje)

EU Evropská unie

NATO North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)

OSN Organizace spojených národů

SKTR Severokyperská turecká republika

TRNC Turkish Republic of Northern Cyprus (Severokyperská turecká republika)

UNFICYP United Nations Peacekeeping Force in Cyprus (Peacekeepingová mise na Kypru)

1. Úvod

Suverenita jako definiční znak státu začala být chápána v době Vestfálského míru. Jednotlivé státní subjekty dostaly právo jednat a rozhodovat v rámci svých zahraničních záležitostí. V současném světě většina zemí disponuje vnější i vnitřní suverenitou. Otázka deviantních forem států je stále aktuálním tématem. Objevují se v podobě, ve které absentuje jedna z avizovaných suverenit. Uznání státu *de facto*, neboli existující ve skutečnosti, poukazuje na vzniklou státní strukturu, která se vyznačuje akceptovanou vládou, ovládaným teritoriem a obyvatelstvem. *De facto* stát disponuje vnitřní suverenitou, avšak na mezinárodním poli není vnímán jako plnohodnotný aktér mezinárodních vztahů. Ke vzniku státu *de facto* v případě Severokyperské turecké republiky došlo díky jednostrannému vyhlášení nezávislosti tureckého etnika.

Od vyhlášení nezávislosti roku 1983 se Severní Kypr pokouší stát samostatným hráčem na mezinárodním poli. Turecko garantuje Severokyperské turecké republice existenci, finančně zemi podporuje a představuje odbytiště pro severokyperské exportní artikly, a je jedinou zemí, která Severní Kypr mezinárodně uznává. Kandidatura Turecka na post plnohodnotného člena Evropské unie je vnímána spíše negativně. Jedním z negativně percipovaných postojů turecké zahraniční politiky limitující vstup Turecka do evropských struktur jsou spory s okolními státy, především s Kyprem a Řeckem. Status Severokyperské turecké republiky se stal výrazným tématem především na poli Evropské unie vzhledem k přístupovým jednáním s Tureckem. Kyperský problém dále ovlivňuje vztahy v rámci NATO, které navazují na Evropskou unii.

Cílem bakalářské práce je prostřednictvím analýzy statutu Severokyperské turecké republiky zodpovězení předkládaných otázek. *Splňuje Severokyperská turecká republika kritéria, která jsou připisována státům de facto? Jsou premisy představené Pållem Kolstøem aplikovatelné na případ Severokyperské turecké republiky? Jak kyperský problém ovlivňuje dění na mezinárodní scéně?*

V teoretické části bakalářské práce se zaměřím na terminologii spjatou s kvazistáty. Terminologie týkající se států s nejasným statutem je často nejednotná a existuje mnoho pojmů vyjadřujících tentýž stav. Jakožto mezinárodně neuznávané jednotce, připisujeme Severokyperské turecké republice statut státu *de facto*. Za protiklad k termínu státu *de facto* můžeme označit termín *de iure*. V práci se zaměřím na definici státu *de facto* a k celkovému pochopení dané situace i na definici státu *de iure*. *De facto* stát, který svou vnitřní strukturou připomíná fungující státní jednotku, ale vnějšími státy, *de iure*, uznán nebyl. V tomto případě dochází k absenci vnější suverenity, přičemž suverenita vnitřní v případě Severního Kypru do určité míry funguje. Z tohoto faktu vyplývá, že je s tématem spjata a obsahem práce bude i oblast vnější a vnitřní suverenity. V neposlední řadě se zaměřím na zánik kvazi státu. Zánik kvazistátu lze považovat přinejmenším jako prvopočátek komplexního řešení problému vzniklého s etablováním kvazistátu.

Formulace kvazi státu Pála Kolstøa se nejvíce shoduje s konceptem *de facto* státu. Pál Kolstø definoval kvazi stát, jako území ovládané entitami, neinklinující ke zhroucení a existující bez mezinárodního uznání. Kolstø určil podmínky, které jsou nezbytné k zisku statutu kvazi státu. Možnost uznání je nejreálnější, pokud aspirant na pozici plnohodnotného státního útvaru ovládá proklamované území a fungující svrchovaná vláda usiluje o získání mezinárodního uznání minimálně dva roky.

Koncepty z teoretické části aplikuji v praktické části na konkrétní případ Severokyperské turecké republiky. V první kapitole praktické části ve stručnosti představím ostrov Kypr jako celek a vymezím důležité geografické údaje týkající se Severního Kypru.

Ve druhé kapitole praktické části budu věnovat pozornost konfliktu vzniklému mezi řeckým a tureckým obyvatelstvem na území Kypru. Obsažená témata budou mapovat situaci od vzniku konfliktu, přes eskalaci až po současnost. S čím souvisí příčiny radikalizace tureckých Řeků, programy *énosis* a *taksim*, a vznik Severokyperské turecké republiky.

V další kapitole se zaměřím na pokusy o sjednocení ostrova, čili unifikaci teritoria Kyperské republiky a teritoria Severokyperské turecké republiky. Reunifikace ostrova představuje poměrně komplexní řešení kyperského problému. Nejvýznamnějším počinem ve snaze reunifikovat ostrov je řešení v podobě Annanova plánu, jemuž bude věnován největší prostor. V této kapitole také popíši referendum, které mělo bezprostřední vliv na osud ostrova, a dále postoje významných interních aktérů k výsledkům referenda.

V následující kapitole se budu zabývat vlivem a působením ostatních států a mezinárodních organizací na Severní Kypr. Kvazi stát, především kvůli slabým státním strukturám a v případě Severního Kypru kvůli mezinárodní izolaci, jež má za následek i slabou ekonomiku, musí být podporován externími aktéry, jinak by došlo k úplnému kolapsu státu. Externími aktéry v případě Severního Kypru jsou Turecko, Řecko, Evropská unie, NATO a OSN. Například ze strany Turecka se jedná o podporu ekonomickou i bezpečností. Severní Kypr je závislý na finanční podpoře a vývozu surovin do Turecka. Kontingent turecké armády garantuje bezpečnost kyperským Turkům více než 40 let. Mezinárodní organizace především OSN se snaží nalézt řešení situace prostřednictvím rozhovorů mezi nepřátelenými etniky.

K zisku mezinárodního statutu neoddiskutovatelně patří i fungující vnitřní uspořádání státu. V poslední kapitole se zaměřím na politické uspořádání Severokyperské turecké republiky. Do kapitoly zahrnu témata týkající se vlády, prezidenta, parlamentu a ústavy. Uznávaná a fungující vláda ovládající proklamované teritorium je nezbytnou součástí teritoria usilující zisk statusu státu. V kapitole se objeví i významní jednotlivci, kteří určovali nebo určují směřování země. Jména zmíněných představitelů podrobím procesu transliterace.

Změna ústavy se stala svárem mezi řeckou a tureckou částí. Především kyperští Turci nesouhlasili se ztrátou pozitivní diskriminace, kterou jim zaručovala ústava původní. V rámci předkládané kapitoly také zhodnotím ekonomickou a bezpečnostní situaci na Kypru. Budu věnovat pozornost míře svobody, která napomáhá či zhoršuje postavení státních struktur. Teritorium

usilující o státní uznání musí navazovat vztahy s okolními aktéry. Může například vykazovat činnost v rámci mezinárodních organizací, což se týká i případu Severního Kypru, proto zmíněné aktivity popíši.

TEORETICKÁ ČÁST

V následujících kapitolách představím pojmy, které jsou neoddiskutovatelně spjaty se vznikem, plnohodnotným uznáním a fungováním státu. Představené koncepty v praktické části aplikuji na případ Severokyperské turecké republiky. Objasním spletitou terminologii, jež využiji v nadcházejících kapitolách. Nastíním problematiku vnější a vnitřní suverenity, s čímž souvisí i vymezení statutu států, kterým jsou připisovány označení jako *de facto* nebo *de iure* stát. V závěru teoretické části nastíním problematiku zániku kvazistátu, což představuje řešení problému spjatého s existencí deviantních forem státu.

2. Stát

Stát představuje v mezinárodním systému stěžejního aktéra, který určuje nejen politické směřování sebe samého, ale má nemalý vliv i na uspořádání mezinárodního systému. Plnohodnotný stát se vyznačuje čtyřmi primárními definičními znaky. Pokud by absentovala jedna ze čtyř složek, lze strukturu definovat jako kvazistát. Stát se rozprostírá na jasně ohraničeném území. Plně ovládané teritorium je obýváno obyvatelstvem, jež deklaruje občanství k danému státnímu útvaru a akceptuje vládu daného území. Stát musí být schopen navazovat vztahy s okolními státy, spolupracovat a vytvářet výhodné smlouvy (Heywood 2005: 76-77; Ondřej 2009: 98).

Jedním ze stěžejních témat týkající se státu je otázka suverenity vnější i vnitřní. Vláda státu musí být akceptována v rámci celého území, musí být uznána jako suverénní aktér a ostatními státy přijata jako jediný představitel státu. Jednotky ve státě jsou uspořádány hierarchicky a stát stojí na vrcholu pomyslné pyramidy, disponuje absolutní mocí. Disponuje monopolem na užití legitimního násilí a má pravomoc vydávat zákony, které jsou závazné pro všechny občany. V praxi musí stát zamezit porušování vydaných zákonů a případně potrestat

osoby porušující společností přijatá pravidla (Heywood 2005: 76-77; Kratochvíl – Drulák 2009: 266).

V mezinárodním prostředí dochází k transformaci státních struktur. Vznikají nové státy a zanikají původně uskupené státní jednotky. Nový stát vznikne sloučením jiných států nebo rozdělením státu předešlého. Podnětem pro separaci území se většinou stává myšlenka sebeurčení národů, která často vyústí až v secesi. Secese neboli odštěpení části území znamená, že se část území a obyvatelstva oddělí od plně fungujícího státu a vytvoří novou nezávislou státní jednotku. Zbýlé území státu nezaniká a existuje dál, ovšem bez odtrženého území. S oddělením části území původní stát nemusí souhlasit (Krejčí 2001: 194; Potočný 2011: 19).

2.1. Právo národa na sebeurčení

Myšlenka suverenity prošla vývojem a je interpretována různými způsoby. Jednotlivým aspektům přiřkládají různou intenzitu a důležitost. V otázce podstoupení části suverenity, nebo v oblasti lidských práv, jenž jest označován za důležitější než samotná suverenita státu. Například v již avizované otázce lokalizace suverenity, jež byla umístěna do rukou lidu (Krejčí 2001: 236).

Právo na sebeurčení národů je se suverenitou spjato, jelikož právě lid je označován za tvůrce státu. Idea práva na sebeurčení národů je zmíněna již ve čtrnácti bodech prezidenta Wilsona, ze kterých následně vychází i Charta OSN. V cílech OSN je zmíněna myšlenka sebeurčení národů „... *rozvíjet mezi národy přátelské vztahy, založené na úctě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národů, a činit jiná vhodná opatření k posílení světového míru*“ (Charta OSN 1945). Avšak Charta explicitně nedefinuje pojem sebeurčení národu. Právo na sebeurčení se vztahuje k celé populaci státu. Nevztahuje se na všechny podskupiny vyskytující se na území státu. Členství v OSN je založeno na principu státnosti. Vstupem do OSN je v očích široké veřejnosti potvrzeno

mezinárodní uznání a vnější suverenita státu (Pegg 1998a: 8; Krejčí 2001: 236; Kolstø 2006: 736).

Pojem národ lze obecně charakterizovat jako skupinu lidí, jenž tvoří díky kulturním, jazykovým a etnickým charakteristikám jednotnou strukturu. Národ a právo národa na sebeurčení jsou identifikačními znaky nacionalismu. Nacionalismus staví národ na přední pozice v oblasti politického vládnutí. Separatistické skupiny se opírají o teorii sebeurčení národů, čímž chtějí poukázat na své právo na vytvoření státního celku. Svou ideu projevují snahou o odtržení národnostně homogenního celku od zbytku území, kde tvoří separatistická skupina menšinu (Heywood 2005: 93; Machová 2010: 6-7).

3. Užitá terminologie

Terminologie vymezující statuty států je nejednotná a mnohdy jednotlivé názvy vyjadřují totéž. Obecně lze všechny státní útvary rozlišit do tří kategorií na státy mající absolutní suverenitu a státní struktury, ve kterých absentuje vnitřní nebo vnější suverenita. Státní jednotka, jejímž definičním znakem není vnitřní nebo vnější uznání státu je označována jako kvazistát. Fungující a mezinárodně uznávaný stát musí disponovat vnější a vnitřní suverenitou. Tento stav je v právní dikci označován pojmy *de facto* a *de iure*. Státní struktura *de iure*, existující podle práva, je plně uznávána ostatními státy. Jako protiklad se používá pojem *de facto*, existující ve skutečnosti. Stát *de facto* je schopný ovládat proklamované území a má obyvatele, kteří uznávají vládu.

3.1. Vymezení pojmu stát *de facto* a jeho fungování

Pojem *de facto* označuje stav, kdy daný subjekt ve skutečnosti existuje, ale nutně nemusí fungovat v souladu s mezinárodním právem. Uznání *de facto* není trvalé, lze ho substituovat uznáním *de iure* (Potočný 2011: 21).

Kolstø definuje teritorium bez uznané vnější suverenity jako kvazistát, čili státní útvar existující *de facto*. Kolstø klasifikuje kvazistáty dle tří základních kritérií. Teritorium, které je ovládáno vládou, a to po dobu více než dvou let, během kterých usiluje o mezinárodní uznání. Obyvatelstvo, které uznává vládu spravující proklamované území. Vláda vytváří monopol na vybírání daní a za utržené peníze poskytuje obyvatelům bezpečí a blahobyt. Tato vláda je v rámci mezinárodního systému uznávána jako jediný legitimní zástupce entity usilující o získání nezávislosti. Právě plná nezávislost a mezinárodní uznání jsou primárními cíli procesu, kterým prochází *de facto* existující stát (Kolstø 2006: 723-726).

Existence státu *de facto* je podporována silným nacionálním cítěním a mnohdy i propagandou. K utužení národní společenosti se vládní struktury věnují budování národní identity, militarizaci společnosti nebo přijímají podporu od externího patrona. Proces budování národa je spjat s procesem budování státu.

Proces budování státu zahrnuje aspekty institucionální výstavby státní struktury, ekonomické a vojenské funkce státu. V procesu budování národa dochází k vytváření silného národního cítění a identity. Ke konsolidaci státu hledají šířitelé inspiraci v historii, používají propagandistická hesla, vyzdvihují tradiční hodnoty a národní zvyklosti. Při secesi území často dochází k přemísťování obyvatel a etnickým čistkám. Homogenizace obyvatel přispívá k utužení národní identity a vytváří image jednotného etnika (Kolstø 2006: 730).

Stát *de facto* se vyznačuje slabou ekonomikou a nepříliš silnými státními strukturami. Pro *de facto* existující státy představují výdaje na obranu velkou finanční zátěž, čímž se dostatečný přísun financí nedostává k civilnímu obyvatelstvu a je omezen rozvoj blahobytu, infrastruktury a vzdělávání (Kolstø 2006: 732).

Slabá ekonomika je jedním z faktorů ovlivňující fungování státu *de facto*. Scott Pegg označil stav slábnoucí ekonomiky *de facto* států, jako ekonomické následky za odmítnuté uznání¹. Stav vysvětluje obavou zahraničních firem investovat v neuznaných státech, jelikož právní smlouvy nemusí být mezinárodně platné, čímž přispívají k rozvoji nelegálního obchodu (Pegg 1998b: 43).

Významnou roli hraje externí patron, jenž upevňuje postavení v mezinárodním prostředí. *De facto* uznané státy nejsou podporovány mezinárodním společenstvím. Uvalení sankcí nebo ignorování existence představují pro mezinárodní společenství vhodný způsob jak se vypořádat se státy bez vnější suverenity. Vzniká tak závislost mezinárodně neuznaného státu na externím patronovi. Patron zajišťuje *de facto* státu bezpečnost, finanční prostředky a odbytiště pro exportní artikly (Riegl 2010: 67, Pegg 1998a: 4).

Vznik *de facto* států definuje Martin Riegl jako oddělení diskriminovaného etnika s cílem vyhlásit vlastní stát „*Zpravidla předchází teritoriální konflikt, který je způsoben ekonomikou, společenskou či politikou*

---

¹V originále „the economic cost of nonrecognition“.

diskriminací regionu obydleného geograficky koncentrovanou minoritou. Pakliže dosáhne diskriminace ze strany vládnoucí etnika určité úrovně, rozhodne se diskriminovaná minorita, po zvážení ekonomicko-politických nákladů a zisků, pro secesi. Za předpokladu, že secesionistická skupina má prostřednictvím teritoriálního konfliktu za cíl (a je schopna jej dosáhnout) vytvoření nezávislého státu, a nikoliv změnu statutu sporného teritoria ve smyslu vyšší autonomie, dochází k etablování de facto státu“ (Riegl 2010: 65).

3.2. Vymezení pojmu stát *de iure* a mezinárodní uznání státu

Termín *de iure* označuje stav, kdy daný objekt dodržel všechny náležitosti a podmínky a dosáhl legálního stavu. Vláda *de iure* státu je uznávána a označována za legitimní. Uznání státu *de iure* je komplexní, definitivní a trvalé. „*Tento druh uznání vyjadřuje vůli uznávajícího státu jednat s uznaným jako s plným a všestranným subjektem mezinárodního práva a navázat s ním právní a politické styky v plném rozsahu, jaký je obvyklý mezi členy mezinárodního společenství“ (Potočný 2011: 21).*

V době svého vzniku se nový stát stává subjektem mezinárodního práva z hlediska základních práv a povinností, a musí respektovat podmínky a pravidla, která jsou dodržována v rámci mezinárodního prostředí. Novému státu je deklarováno, že žádný jiný stát se nebude vměšovat do jeho vnitřních záležitostí. Stát se také zavazuje k tomu, že bude dodržovat normy mezinárodního práva vůči všem ostatním státům. V tomto případě by nový stát neměl brát zřetel na to, jestli ho dané státy uznávají jako plnohodnotného aktéra nebo ne. Zmiňovaný stát je sice subjektem mezinárodního práva, ale musí dosáhnout stavu uznání od ostatních států, jelikož je jeho životnost limitována. Stát k zajištění svého přežití potřebuje navazovat diplomatické vztahy, uzavírat obchodní smlouvy atd. Mezinárodní právo nevymezuje pravidla, která definují, za jakých okolností se stát stává uznaným (Ondřej 2009: 98-99).

Uznání státu jako plnohodnotného aktéra mezinárodních vztahů bývá často spojováno s přijetím do struktur OSN. V současném mezinárodním systému má ona podmínka přijetí do OSN stěžejní význam, avšak v Chartě není explicitně určeno, že přijetím do OSN se stát stává uznaným. Charta nevyjadřuje ani vlastnosti, které má mít daný státní subjekt, aby disponoval statutem *de iure* a *de facto* státu. Není podmínkou, aby státy přijaté do OSN akceptovaly suverenitu ostatních států (Trávníčková 2012; Romancov 2007: 435).

3.3. Problematika suverenity

Komplexní suverenita neboli státní svrchovanost lze analyzovat na dvou úrovních, a to uvnitř státních struktur a v rámci mezinárodní arény. Jackson (1999: 27, 29) suverenitu rozlišuje přívlasky negativní a pozitivní. Pojem negativní suverenita označuje nezávislost státu zvenčí. Pozitivní suverenita označuje schopnost vlády vykonávat neomezenou suverénní moc na proklamovaném území. K dosažení plnohodnotného stavu suverénního státu je zapotřebí úplné uznání na mezinárodním poli a akceptování vládních struktur a institucí vytvořených v rámci onoho státu (Kratochvíl – Drulák 2009: 282).

3.3.1. Vnitřní suverenita

Pojem vnitřní suverenita souvisí s vnitropolitickým uznáním procesů odehrávající se uvnitř státu. Distributorem vnitřní suverenity jsou státní politické authority. Authority rozhodují o směřování státu a tato rozhodnutí jsou pro všechny společenské i institucionální vrstvy závazné. Rozhodnutí vládnoucí vrstvy nejsou nikým zpochybňována ani omezována. Vnější aktéři nemají právo zasahovat do vnitřních záležitostí státu a narušovat tak jeho vnitřní svrchovanost (Krejčí 2001: 234).

S rozkvětem vnitřní suverenity se rozvíjela i otázka, kdo by touto suverenitou měl disponovat. Vládci absolutistických monarchií se prezentovali jako držitelé absolutní moci, tedy i vnitřní suverenity. Suverenita nebyla

rozpolcená a prezentovala jednotný názor. Pozici absolutních suverénů podkopl Jean-Jacques Rousseau, když dosadil do role nositele suverenity lid. V současné době je umístění vnitřní suverenity stále diskutované, jelikož není jasně určeno, kde má své stěžejní místo. V případě rozdělení moci mezi centrum a periferii, tedy v rámci federace je ona lokalizace suverenity nejvíce zřejmá. K podstupování části suverenity v případě Evropské unie, kdy se státy podrobují evropskému právu a zavazují se k jeho dodržování (Heywood 2005: 90-91).

Ke snahám o lokalizaci suverenity docházelo i před Vestfálským mírem. „*Byl to právě J.Bodin, kdo prohlásil, že vladaři sami jsou suverény a že pouze oni mají konečné právo a autoritu kontrolovat všechny lidi i události uvnitř teritoria spadající do jejich jurisdikce.*“ (Krejčí 2001: 233). Rok 1648 byl ve znamení konce náboženské nadřazenosti a papež přestal být zmocněncem, který uděluje panovníkovi legitimní moc. Vestfálská smlouva potvrdila pozici státu jako držitele absolutní suverenity (Krejčí 2001: 234).

3.3.2. Vnější suverenita

Vnější suverenita označuje stav, kdy je stát mezinárodně uznáván a je si roven se všemi státy v mezinárodním systému. Stát je jediným plnohodnotným aktérem, jímž určuje svou zahraniční politiku. Jeho působení je omezeno právním řádem, kterým dodržují všechny státy. Mezinárodní uznání státu není přímo závislé na vnitřním fungování onoho státu. Stát tedy může být respektován, aniž by disponoval vnitřní suverenitou. Vnitřní suverenita je v současné době stále více proklamovaným tématem v souvislosti s pokusy sporných entit vyhlásit vlastní nezávislý stát (Heywood 2005: 92).

V praxi vyjádřené vnější pojetí suverenity znamená, že pouze stát má právo vyhlásit válku. Rozhoduje o kooperaci s ostatními státy a podepisuje ideálně výhodné smlouvy. Suverénní stát má také právo regulovat pohyb obyvatel a kapitálu přes státní hranice. Vydává zákony závazné pro všechny občany bez výjimky (Krejčí 2001: 235).

3.4. Zánik kvazistátu

Proces formování a existence kvazistátu široké okolí i samotní aktéři vnímají jako záležitost dočasnou. Členové mezinárodní arény se pokoušejí podpořit zánik kvazistátu a tím stabilizovat mezinárodní scénu. Ideálním řešením je zisk nezávislosti a svrchovanosti v mezinárodním systému, avšak ne jediným.

Kolstø navrhuje čtyři možné scénáře zániku kvazistátní struktury, a to začlenění kvazistátu do domovského státu, zisk plné nezávislosti, připojení k externímu patronovi, zařazení státu do domovského státu v rámci federalizace nebo na úrovni autonomie. V případě, že je domovský stát dostatečně silný a je podporován mezinárodním společenstvím může prostřednictvím vojenské intervence secesionistickou jednotku začlenit zpět. Zisk plné nezávislosti je primárním cílem všech kvazistátů. Připojení k externímu patronovi představuje vhodné řešení situace, pokud kvazistát neusiluje o sjednocení s domovním státem. K reunifikaci separatistické entity a domovského státu dochází po podpisu mírových smluv a výsledkem je vznik státu, kde vzájemně fungují dvě entity (Kolstø 2006: 735-737).

Existují státy bez vnější, nebo bez vnitřní suverenity, ale ani jeden ze zmiňovaných stavů není dlouhodobě udržitelný. Oba fenomény s sebou přinášejí komplikace, v podobě vnitrostátního rozkolu nebo ve větší či menší míře mezistátní ignorace. Uznání státu *de facto*, *de iure* a stanoviska suverenity se v mnohém překrývají. *De iure* a *de facto* jsou výsledky formulace právní terminologie. Stát uznáný *de facto* usiluje o zisk komplexního uznání *de iure*. Uznání *de iure* je podmíněno existencí státu *de facto*. Status *de iure* a *de facto* jsou často spojovány, jelikož kombinace obou fenoménů označuje ideální stav. Pokud stát není uznán ostatními státy, limituje to jeho možnosti růstu a omezuje

přísun blahobytu směrem k obyvatelům. Neuznání *de iure* prakticky znemožňuje kooperaci a vytváření aliančních smluv s okolními státy, čímž dochází k omezení ekonomického růstu, progresu ve vojenství, v sociálních sférách, v technologiích a obyvatelé jsou restringováni nedostatečným blahobytem.

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část je rozvržena do pěti celků. V prvním celku krátce představím geografické údaje Kypru. V další kapitole se budu věnovat historii Kyperského ostrova, kde popíši původ a následnou eskalaci konfliktu, jenž dovršila až ke vzniku Severokyperské turecké republiky. V následující kapitole věnuji prostor pokusům o sjednocení obou kyperských teritorií. Největší pozornost budu věnovat Annanovu plánu, který považuji za nejvýznamnější ze všech pokusů o urovnání kyperského problému. Nemalý vliv na průběh situace na Kypru mají externí aktéři, jimž věnuji kapitolu následující. Praktickou část zakončím částí o politickém uspořádání a profilu Severokyperské turecké republiky.

4. Geografické údaje

Ostrov Kypr se nachází ve Středozezemním moři a je třetím největším ostrovem v oblasti. Celková rozloha dosahuje 9251 km². Ostrov je rozdělen na čtyři části. Z celkové rozlohy 3355 km² zabírá SKTR², 254 km² náleží britským vojenským základnám a 278 km² připadá na Attilovu linii, zbylé území *de facto* spravuje vláda Kyperské republiky. Počet obyvatel dosahuje 1 153 058. Zhruba 2/3 obyvatel z celkového počtu obyvatel je kyperských Řeků a 1/3³ kyperských Turků. Jih ostrova obývají převážně řečtí pravoslavní a sever sunnitští muslimové. Hlavní město Nikósii rozděluje Attilova linie mezi obě teritoria. Řecká část za úřední jazyk pokládá řečtinu i turečtinu, turecká část označuje za úřední jazyk pouze turečtinu. SKTR je rozdělena do pěti administrativních jednotek Nikósie, Farmagusta, Kyrenia, Morfu a Trikomo. Měnou Severního Kypru je turecká lira. SKTR má vlastní vlajku, hymnu i státní znak (Šlachta 2007: 65-70; Worldometers 2014).

---

² Severokyperská turecká republika

³ 339 tisíc obyvatel (Freedomhouse 2014a).

Tvůrci vlajky⁴ SKTR se částečně inspirovali u turecké vlajky, a to červeným půlměsícem a hvězdou. Tyto symboly jsou často voleny státy, kde převládá islámské náboženství. Státní znak SKTR⁵ je podobný znaku Kyperské republiky. Bílá holubice s olivovou ratolestí na žlutém štítu. Nad štítem je umístěn rok 1983 a půlměsíc s hvězdou.

---

⁴ Viz obrázek

⁵ Viz obrázek

5. Historie Kypru

5.1. Historické nároky na území Kypru

Ostrov Kypr je geograficky součástí Asie. Historicky však spadá do područí evropské civilizace, zejména díky sounáležitosti s řeckou kulturou. Ostrov představuje nejen významný geopolitický a strategický bod, ale i důležitou dopravní křižovatku. O nadvládu nad tímto územím bojovaly tehdejší mocnosti z Evropy i Asie. Kypr osídlili staří Řekové a šířili zde svou kulturu a civilizaci. V polovině 7. století Arabové útočili na Kypr a vyhladili většinu obyvatel. Kyperští obyvatelé jako jedni z prvních přijali křesťanskou víru, která odolala i šíření islámu v dobách arabské expanze. V 10. století byli Arabové vyhnáni a docházelo k postupné liberalizaci situace na Kypru. Křižáci ukotvili pozici křesťanské víry na Kypru a zabránili tak dominanci islámu. V 16. století ostrov dobyli Turci. Za počátek Osmanské nadvlády je považován pád Farmagusty. Turci formovali kulturní, náboženské i hospodářské sféry života na Kypru po dobu třech století. V roce 1878 se Kyperského ostrova zmocnili britští kolonizátoři. Ostrov získali výměnou za záruku podpory Osmanské říše ve sporech s carským Ruskem. V roce 1925 byl Kypr anektován a stal se britskou kolonií. Turecko anexi ostrova uznalo na základě smlouvy z Lausanne, v níž se vzdává veškerého území ležícího mimo hranice pevninského Turecka (Šlachta 2007:63; Baar 2002: 233).

5.2. Původ a eskalace konfliktu

Za britské nadvlády se rozhořel boj mezi Turky a Řeky osidlující ostrov. Řekové byli v oblasti obchodu aktivnější než Turci, což mělo za následek postupné snižování počtu Turků na ostrově a izolaci turecké komunity od okolí. Vzniklé spory vyústily v roce 1958 ve vznik Masonovi-Dixonovi linie, která oddělovala turecké čtvrti a řecká centra. První oficiální fyzická hranice oddělující etnika existovala pouze do vyhlášení nezávislého Kypru (Rappas 2012: 6).

Britský premiér Harold Macmillan⁶ vytvořil plán, který měl předat větší nezávislost zákonodárným orgánům a obcím na Kypru. Dále určil spolupráci Řecka, Turecka a Velké Británie v otázkách udržování míru na Kypru. Řekové plán odmítli, protože se báli omezení práv kyperských Řeků ve prospěch kyperských Turků. Původní plán byl přepracován. Nová verze byla vytvořena spíše ve prospěch Turecka. Turecko mělo právo veta rozhodovat v mezinárodním jednání o budoucnosti Kypru a také o vládě na Kypru. Plán znemožňoval uplatnit právo na sebeurčení po dobu následujících sedmi let. Macmillanův plán byl nepřímou příčinou vzniku teroristické organizace na ostrově (Stephens 1966).

Řecká populace zahájila v roce 1955 boj za nezávislost v podobě *enosis*. Myšlenka *enosis* představuje touhu připojení Kypru k Řecku. Národní organizace kyperského odboje (EOKA) založená Georgim Grivasem v roce 1955 aktivně bojovala proti britské nadvládě a spáchala řadu teroristických útoků proti britským vojákům. Dále usilovala o potlačení turecké menšiny. Arcibiskup Makarios III. byl spojován s aktivitami, které uskutečňovala právě EOKA. Dosažení *enosis* bylo hlavním cílem aktivit EOKA. Turecká strana se v souvislosti s nastalou situací začala také radikalizovat a to do podoby Organizace tureckého odporu. Organizace páchala atentáty na řeckém obyvatelstvu, nesouhlasila s možností *enosis* a propagovala program *taksim*. Program *taksim* ustanovil myšlenku rozdělení ostrova do dvou státních celků, tedy řeckého a tureckého (Štěpánek 2012).

5.3. Postupné kroky k ustanovení Kyperské republiky⁷

Vznik samostatného Kypru předcházela společná jednání Turecka, Řecka a Velké Británie. Řecko a Turecko byly chápány jako mateřské státy hájící své historické a etnické nároky. Velká Británie zde figurovala jako kolonizátor, jenž obhajoval svá práva nad kolonizovaným územím. Dle Dohody z Curychu se řecká i turecká strana zříkají konceptů *taksim* a *enosis*. Velká Británie se zřekla

---

⁶ Premiér Velké Británie v letech 1957 – 1963.

⁷ Název Kyperská republika označuje celé území Kypru včetně separatistické SKTR až do roku 1983.

koloniálních nároků. Na jednáních v Curychu a v Londýně Turecko vyjednávalo lepší podmínky pro kyperské Turky. Kyperští Turci získali v Parlamentu 30% křesel a také právo veta. Sjednané podmínky byly nevýhodné a limitovaly kyperské Řeky. Elita Velké Británie si vyjednala dvě vojenské základny Akrotiri a Dhekelia. Akrotiri se nachází na jižním cípu ostrova poblíž města Limassol. Základnu obklopuje území Kyperské republiky. Dhekelia leží na jihovýchodě ostrova. Svou rozlohou protíná nárazníkovou zónu a sousedí s území SKTR⁸. V současné době základny poskytují útočiště jednotkám OSN a britskému letectvu. Rok 1960 znamenal konec britské vlády v Nikosii, Kypr se stal nezávislým. Arcibiskup Makarios III. byl zvolen prezidentem a Fazil Kucuk viceprezidentem (Rappas 2012: 6; Štěpánek 2012; Šlachta 2007: 67; Cabada 2007: 201).

5.4. Ústava Kyperské republiky 1960

Kyperští Turci v ústavním systému nastaveném v roce 1960 měli zaručeno 30% křesel v parlamentu stejný poměr míst ve vládě a v úředních institucích. Armádní struktury mělo doplňovat 40% kyperských Turků. Kyperská republika vyhlášená v roce 1960 představuje prezidentský režim a post prezidenta je obsazen kyperským Řekem. Viceprezident byl volen z řad kyperských Turků a disponoval právem veta. Tato doložka je součástí i současné ústavy Kyperské republiky. Post viceprezidenta není obsazen od roku 1964. Prezident a viceprezident sdílí exekutivní moc a společně rozhodují ve všech oblastech mající v kompetenci hlava státu. Turecká menšina představovala státoporný národ a ústava byla nastavena tak, aby menšinu pozitivně diskriminovala. Ústava zřizovala konsensuální politický systém, který zajišťoval oddělený politický život. Na konečném výsledku jednání participovaly politické elity obou stran. Ústava rozlišuje řeckou a tureckou komunitu a jiné menšiny. Stanovuje řečtinu a turečtinu jako oficiální jazyky Kypru. Jednokomorový parlament volený na pět let reprezentovala Sněmovna reprezentantů. Byla složená z 50 členů, z nichž 35

---

⁸ Viz obrázek

bylo kyperských Řeků a 15 kyperských Turků. Kyperští Řekové se jako většina cítili ústavou utiskováni a ústava nereflektovala jejich majoritní postavení (Cabada 2007: 202 – 205, 208).

5.5. Vznik Severokyperské turecké republiky

Makarios se snažil ignorovat tlak obyvatel toužících po spojení s Řeckem. Sám preferoval ustanovení samostatného Kyperského státu a vytvoření majoritního modelu demokracie. Parlament formuloval zákony, které zrušily právo veta prezidenta a viceprezidenta, rozdělil volby mezi dvě etnika a zrušil oblasti ve veřejné správě, které byly ku prospěchu kyperským Turkům. Makarios anuloval všechny části ústavy pozitivně diskriminující kyperské Turky. Mezi oběma etniky docházelo ke vzájemné ignoraci, ovšem pokusy o přezkoumání dohod vyústily v konflikt v roce 1963. Ústavní revize měla za následek i odchod kyperských Turků ze státních institucí. Makarios následně anuloval i Alianční smlouvu, která zakládala středisko pro uchování míru na Kypru. Vlnu násilí zastavily roku 1964 až jednotky OSN UNFICYP. Kyperští Turci se uskupovali na území chráněných peacekeepingovými jednotkami UNFICYP. Makarios odmítal, že nepokoje na ostrově by mělo řešit NATO, preferoval přítomnost jednotek OSN (Cabada 2007: 206; Štěpánek 2012).

Ideje prezidenta Makariose o nezávislém Kypru vedeném kyperskými Řeky se rozcházely s idejemi řeckých radikálů, kteří toužili po uskutečnění *enosis*. V roce 1971 vytvořil George Grivas novou ozbrojenou formaci odboje pod názvem EOKA B. Organizace EOKA B bojovala proti prezidentu Makariosovi, proti jeho nedostatečnému úsilí prosadit prvky *enosis* a proti turecké menšině na ostrově. Organizace a turecká invaze má na svědomí i dočasný Makariosův útěk v roce 1974. Separace obyvatel a nacionální tense kyperských Řeků vyvrcholily na jihu ostrova v roce 1974 ve vojenský puč (Rappas 2012: 6-7).

Pod záštitou Garanční smlouvy vyslalo Turecko vojenskou sílu v roce 1974. Vojákům se podařilo svrhnout pučistický režim Nikose Samsona na Kypru. Stejného roku schválilo Valné shromáždění první z rezolucí, ve kterých členové zavrhovali tureckou intervenci a požadovali obnovu svrchovanosti. Denktas⁹ podporovaný Tureckem navrhl změnu uspořádání ostrova a to vytvoření bikomunální federace. Glafkos Klerides¹⁰ nesouhlasil s Denktasovým návrhem a prosazoval návrat ke status quo z roku 1963 a doporučoval autonomii tureckým správním územím. Turecko nechtělo ze svých požadavků ustoupit a po neúspěšných jednáních obsadilo více než třetinu ostrova (Kyriakides 2004: 20; Štěpánek 2012; Košťál 2004: 18).

Garanční smlouva neumožňuje vstoupit Kypru do společenství, v němž nejsou Turecko i Řecko členy současně. Tato doložka má za cíl vyvarovat se možnosti dosažení *enosis* nebo *taksim*. Současně Garanční smlouva umožňuje intervenovat Řecku, Turecku nebo Velké Británii v případě porušení principů, jež jsou ustanoveny ve smlouvě (Cabada 2007:202; Müftüler– Güney 2005: 290).

Turecká invaze měla nastolit pořádek a obnovit systém nastolený smlouvami z let 1959 a 1960. Řecko, Velká Británie a OSN kroky Turecka odsoudily. Turecká vláda se rozhodla poslat vojenskou sílu v roce 1974 na Kypr bez mandátu Rady bezpečnosti. V době turecké invaze se intenzivněji rozhořel nacionální duch kyperských Turků, který vyústil v roce 1975 ve vyhlášení Tureckého federativního státu Kypr. Ustanovená turecká federace měla tvořit spolu s řeckým státem základ pro nový federativní model vlády na Kypru. Kyperští Řekové odmítali federativní uspořádání, kde by Turci představovali státotvorný národ. Prosazovali model majoritní demokracie, ve kterém budou Turci menšinou. Jednání selhala a situace vygradovala v 15. listopadu 1983 ve vyhlášení nezávislé Severokyperské turecké republiky¹¹, čímž došlo k etablování státu *de facto*. Prezidentem se stal Rauf Denktas, jenž svůj post hájil až do roku 2005 (Rappas 2012: 7; Cabada 2007: 207).

---

⁹ Prezident SKTR v letech 1983 – 2005 (Šlachta 2007: 69).

¹⁰ Dočasný prezident Kyperské republiky v roce 1974. Vládl po dobu Makariosovi emigrace.

¹¹ V rámci této bakalářské práce označuje pojem „Kyperská republika“ od roku 1983 pouze jižní část ostrova a označení „Severokyperská turecká republika (SRKT)“ pouze severní část ostrova.

Během turecké invaze se Kyperští Turci přesouvali směrem na sever a kyperští Řekové na jih, aby bylo dosaženo úplné etnické homogenizace území. Z turecké Anatólie přicházeli obyvatelé, kteří měli za úkol severní část ostrova nasměrovat blíže k Turecku. V období neklidu mezi lety 1963 až 1974 bylo takřka nemožné uspořádat sčítání lidu na celém ostrově. Sčítání lidu po roce 1974 prováděla pouze vláda Kyperské republiky a nezahrnovala do něj obyvatele separatistického Severního Kypru (Hatay 2007: 22-23; Košťál 2004: 19).

Mezi oběma teritorii vznikla demarkační linie oddělující obě etnika. Označovaná také jako Attilova nebo Zelená linie. Vymezuje pásmo, které ustanovily jednotky po ukončení bojů 16. srpna 1974. Nárazníková zóna protíná ostrov zhruba ve dvou třetinách celkové rozlohy. Dělí hlavní město Nikósii na tureckou a řeckou část. Na obou stranách Zelené linie dohlíží na pořádek jednotky OSN, které jsou na ostrově přítomné již od roku 1964. V okolí nárazníkové zóny nevznikaly mezi lety 1974 až 1996 ozbrojené střety. Roku 1996 konflikt poblíž nárazníkové zóny vyústil ve smrt dvou civilních obyvatel. Od roku 2003 dochází k postupné demilitarizaci pásma a otevírají se zde nové hraniční přechody (Coleman 2014: 15).

Mezinárodní právo uznává jen Kyperskou republiku ustanovenou 15. srpna 1960 a Severokyperskou republiku považuje za loutkový stát Turecka. Rezoluce Rady bezpečnosti OSN určuje vyhlášení nezávislosti SKTR jako nelegitimní, jelikož je v rozporu s Garanční smlouvou a Zakládající smlouvou (Rappas 2012: 7; Kyriakides 2004: 22).

Účastníci turecké invaze vniknutí na Severní Kypr také ospravedlňovali tím, že byla ohrožena Turecká bezpečnost, jelikož se ostrov Kypr nachází poblíž území Turecka. Na tureckou invazi a následnou homogenizaci území také lze pohlížet i jako na touhu Turecka uskutečnit *taksim*, čímž dochází k porušení Garanční smlouvy a Dohod z Curychu. Výklad Garanční smlouvy může být rozporuplný. Garantující stát má za úkol zajistit bezpečnosti, teritoriální integritu a nezávislost, avšak skutečný význam a situace, které bezprostředně ohrožují

zmiňované premisy, si každý stát vykládá po svém (Camp 1980: 48; Press and Information 2008).

Vojenská okupace je na rozdíl od anexe území dočasnou záležitostí. V tomto případě je opět otázkou jak si vyložit pojem „dočasná“, zdali lze okupaci trvající 41 let označit za dočasnou. V případě anexe Kuvajtu OSN povolila použití všech nezbytných prostředků na vyhnání nepřátelských vojsk. V tomto případě je nutné si uvědomit, že SKTR lze označit jako loutkový stát, vzhledem k velké závislosti na Turecku. Pokud by došlo k přerušení podpory ze strany Turecka SKTR by nejpravděpodobněji nebyla schopna existovat. Dalším indikátorem loutkového státu je výrazně proturecky zaměřený prezident a vliv Severního Kypru na přístup Turecka do EU. Přestože vyřešení kyperské otázky není oficiální podmínkou při případném vstupu Turecka do Evropské unie. Pravděpodobně jediným důvodem neaktivního přístupu mezinárodního společenství směrem k SKTR a Turecku je fakt, že proces anexe se stále ještě neuskutečnil. Nutno podotknout, že Turecko neustále koketuje s možností anektovat Severní Kypr.

6. Pokusy o kyperské sjednocení

Sjednocení ostrova představuje jedno z možných východisek z problematické situace ohledně existence Severního Kypru. Procesem sjednocení kyperských Turků a kyperských Řeků by následně došlo k zániku kvazistátu.

Sbližovacími rozhovory se pokoušeli aktéři konfliktu urovnat spory mezi oběma teritorií na ostrově pod vedením generálního tajemníka OSN Javiera Pereze de Cuellar v roce 1985. Výsledkem rozhovorů byla dohoda o vzniku bizonální federace, kde budou obě etnika zastoupena rovnocenně. Zástupce kyperských Turků Denktas se smlouvou souhlasil, ale představitel kyperských Řeků Spyros Kyprianu podmínky smlouvy odmítl (Štěpánek 2012).

Další rozhovory inicioval de Cuellar v roce 1988. V uspořádaných jednáních se setkali Rauf Denktas a nově zvolený prezident Kyperské republiky Georgios Vassiliu. Kyperští Řekové požadovali demilitarizaci ostrova, návrat uprchlíků zpět do svých domovů a dodržování tří svobod¹². Rozhovory opět ztroskotaly na Denktasově nesouhlasu s původní koncepcí a neochotě dosáhnout kompromisu (Hradečný 2000: 143).

V roce 1992 generální tajemník OSN Butrus Butrus-Ghálí představil plán Set of Ideas týkající se řešení situace na Kypru. Navrhoval zřízení bikomunální a bizonální federace, která neumožňovala jakoukoli formu secese. Schválení plánu zarazil Denktas (Štěpánek 2012).

Mírové rozhovory po následující období utichly a aktuálnost získaly až v roce 1997, kdy nová jednání zahájil Kofi Annan. Následně došlo k dalším rozhovorům mezi lety 1999 a 2004, kdy Kofi Annan představil celkem čtyři verze Annanova plánu. Všechny verze Rauf Denktas odmítnul. O finálním pátém znění Annanova plánu jednali obyvatelé Kypru v referendu v roce 2004 (Štěpánek 2012).

---

¹² Svoboda pohybu, osidlování a vlastnictví majetku.

6.1. Annanův plán

Annanův plán lze označit jako nejvýznamnější počín v pokusech o urovnání kyperského problému. Z tohoto důvodu bude Annanovu plánu ze všech smiřovacích pokusů věnována největší pozornost.

Komplexní návrh řešení ze strany generálního tajemníka OSN je oficiální název dokumentu, jinak známého jako Annanův plán. Plán obsahující řešení kyperského problému představil tehdejší generální tajemník OSN Kofi Annan na summitu v Kodani v roce 2002 (Cabada 2007: 213; Müftüler – Güney 2005: 289 - 290).

Kofi Annan v dokumentu vymezoval pravidla, jimiž bude řízen nástupnický stát Sjednocená kyperská republika a rozpouští Kyperskou republiku, která vznikla v roce 1960. Annan navrhoval sjednocení ostrova v bizonální formě, Řecko kyperský stát a Turecko kyperský stát. Reunifikace Kyperské republiky a Severokyperské turecké republiky měla představovat hybridní státní zřízení, které charakterizují prvky federace a konfederace. Tento typ státního zřízení není specificky označen (Sözen - Özersay 2007: 125, 130; Coufoudakis 2004: 9).

Kofi Annan určoval jako nejvhodnější sdílenou suverenitu, která zakazuje podporu *enosis* i *taksim*. Federální vláda měla disponovat slabými pravomocemi, ale moc států měla být silná. V otázce politické reprezentace určoval rotační úroveň volby prezidenta. Senátoři měli být voleni do horní komory parlamentu dle poměru 50:50, což reprezentovalo bikomunální uspořádání státu. Představitelé dolní komory, Rady ministrů a federálních institucí měli být voleni dle populačního vzorce (Sözen - Özersay 2007: 130). *„Kypr měl být ustanoven jako konfederace, jíž by vládla Prezidentská rada. Ta měla být složena ze čtyř Řeků a dvou Turků, již by ze svého středu zvolili prezidenta a viceprezidenta, kteří by se po dvaceti měsících vystřídali ve funkcích. Parlament by měl bikamerální podobu a vycházel by z principu zákazu majorizace. Výrazně „konfederativním“ opatřením mělo být ustanovení, že fiskální a měnové politiky obou jednotek budou odděleny“* (Cabada 2007: 213 – 214).

Jedním ze stěžejných témat byly takzvané tři svobody. Svoboda pohybu, osídlení a vlastnictví majetku. V případě svobody pohybu Annan neustanovil žádná omezení, avšak v záležitostech týkající se svobody osídlení a vlastnictví majetku nastoloval omezení, která dodržovala bizonální strukturu státu. Garanti bezpečnosti byli profilováni v Garanční smlouvě z roku 1960. Garant bezpečnosti získává právo intervenovat na Kypru v případě politického kolapsu. S otázkou bezpečnosti souvisí i přítomnost a postupné snižování počtu tureckých vojáků na území Kypru. Kofi Annan v plánu garantoval oběma stranám lehce ozbrojené a oddělené policejní složky. Dalším z diskutovaných témat bylo vypořádání se s vysídlenými osobami. Některým měl být navrácen majetek, jiní měli získat finanční kompenzaci nebo měli být přesídleni v souladu s územní úpravou (Sözen - Özersay 2007: 130).

Kyperští Řekové preferovali silný federální systém a slabou státní moc. Jednotnou suverenitu pro oba státy. Nevyžadovali rotační úroveň volby prezidenta. Prezident by měl být volen z řad kyperských Řeků a viceprezident z kyperských Turků. Odmítali pozici garanta a právo Turecka intervenovat v případě krize. V otázce svobody pohybu, osídlení a vlastnictví majetku souhlasili s absolutní svobodou. Požadovali úplnou demilitarizaci ostrova a odchod tureckých přistěhovalců. Podporovali myšlenku, že všem vysídleným osobám bude navrácen majetek (Sözen - Özersay 2007: 127 - 128).

Kyperští Turci upřednostňovali vznik dvou suverénních států nebo konfederaci dvou států. Preferovali, aby vlády států disponovaly více kompetencemi než federální vláda, oddělenou suverenitu s právem na sebeurčení obou komunit a rotační úroveň volby prezidenta. Federální instituce měly být obsazeny polovinou kyperských Turků a polovinou kyperských Řeků. Nevyžadovali změny v Garanční smlouvě z roku 1960. V problematice tří svobod se neshodují s kyperskými Řeky. Svoboda pohybu měla platit jen s nízkou mírou omezení, především pro bývalé teroristy EOKA. Svoboda osídlení měla být omezená a akceptovat bizonální rozdělení ostrova. Přísná omezení a dlouhou dobu odkladu vyžadovali v oblasti svobody vlastnictví

majetku, které respektovali bizonální rozdělení země. Oddělené složky armády a policie pro oba státy a udržení tureckých vojsk na Kypru. Požadovali právo pro všechny turecké imigranty zůstat na Kypru a přemístěným osobám měli být vypláceny náhrady (Sözen - Özersay 2007: 127 - 128).

Annanův plán obsahoval několik sporných bodů a v mnoha ohledech nebyl dokonale dopracovaný. Byl kritizován kvůli obsahu velkého množství dat a nejasností. Jedním ze sporných bodů byl fakt, že dochází k porušování lidských práv. Kyperská občanská nesouhlasí s obsahem a dochází-li k porušování jejich občanských práv v rámci Annanova plánu, se nemohli odvolat k vyšší soudní instanci, jež by řešila tento druh problému. Dále Annanův plán přesně nereflektoval ekonomickou nákladnost sjednocení Kypru, což zahrnuje odškodnění a kompenzace poškozeným obyvatelům, rekonstrukci měst, měnovou politiku a její realizaci (Coufoudakis 2004: 7 - 8, 10).

Kofi Annan se snažil plán vybudovat na základech kompromisu mezi tím, co obě strany požadují. Při podrobnějším prostudování je zřetelné, že více ztratí kyperská řečtina, jelikož Annan se spíše přikláněl k realizaci požadavků kyperských Turků. Pro tureckou menšinu představuje sjednocení lepší životní úroveň a budoucnost, kdežto kyperské etnikum přichází o řadu výhod a unifikace pro ně představuje spíše proces sebeobětování se. Tato fakta jsou pravděpodobně hlavní příčinou neúspěchu Annanova plánu.

6.1.1. Referendum 2004

Na území Kyperského ostrova se 24. dubna 2004 konalo referendum, které mělo rozhodnout o znovusjednocení ostrova. Voliči se v rámci referenda rozhodovali, zda souhlasí s unifikací ostrova a s vytvořením nástupnického státu Sjednocené kyperské republiky. Stěžejním dokumentem byl Annanův plán, jehož primárními cíli bylo sjednotit znesvářené strany severního a jižního Kypru, vytvořit jednotný stát, který vstoupí do struktur Evropské unie. Platnost referenda

musela být potvrzena souhlasem většiny, jak ze strany kyperských Turků, tak ze strany kyperských Řeků (Election Guide 2014; Sözen - Özersay 2007: 125).

Na Severní straně ostrova se pro schválení Annanova plánu a sjednocení ostrova vyslovilo 64,91% voličů, proti 35,09%. Jižní strana ostrova Annanův plán zamítla 75,83%. Volební účast na obou stranách přesahovala 85%. Na řeckém jihu se referenda zúčastnilo 88% voličů a na tureckém severu 87% voličů (Cyprusive 2004).

Diplomaté a čelní politici Evropské unie doufali v těsný výsledek referenda. V případě neúspěchu předpokládali, že se referendum bude zanedlouho opakovat. Avšak vzhledem k razantnímu odmítnutí, proces znovu opakování referenda nebyl možný. Kyperská republika, nesloučená se Severokyperskou tureckou republikou, se připojila 1. května 2004 do Evropské unie. Vstupem nesjednoceného Kypru se Evropská unie rozšířila o anomální jednotku (The BBC 2004; Anastasiou 2007: 203).

Během referenda cítili kyperští Řekové tlak ze strany mezinárodního společenství. Do výsledku se také promítly obavy z jejich bezpečnosti a z potírání jejich národní identity. Pro kyperské Turky představovalo sjednocení vyproštění z ekonomické izolace a stagnace, která byly způsobeny především omezením pohybu osob a zboží. Výhody spojené s členstvím v Evropské unii byly jednou z hlavních motivací hlasovat pro sjednocení zemí. Například občané Evropské unie mohou cestovat bez povinných víz a vstupem do Evropské unie by se rozšířil prostor pro vývoz severokyperského zboží (Drath 2008: 343 – 344).

Odmítnutí reunifikace ostrova řeckou částí zapříčinilo, že mezinárodní společenství poprvé v historii začalo vnímat a podporovat tureckou stranu. Turecká část nadále neměla být předmětem mezinárodní izolace. Po dobu kyperského konfliktu mezinárodní společenství vinilo kyperské Turky z neochoty sjednotit se. Referendum poukázalo na fakt, že nejsou překážkou pouze kyperští Turci, ale i kyperští Řekové (Oguzlu 2010: 74).

Neúspěch referenda se stal novou hnací silou pro vyřešení kyperského konfliktu. Evropská unie poskytla finanční podporu severní části, která pomůže k

sociálnímu, politickému a ekonomickému rozvoji a ostrov připraví na aplikaci evropských právních předpisů. Dále představitelé Evropské unie vytvořili nařízení o demarkační linii, které usnadňuje obchodování mezi dvěma etniky (Kyrís 2012: 93).

Po ukončení referenda představitelé Evropské unie ocenili pozitivní přístup kyperských Turků k ideje sjednocení. Avšak sliby představitelů evropské unie týkající se pomoci a nové budoucnosti nebyly realizovány. Implementace evropského práva, účast Severního Kypru v orgánech EU, ani obchodní dohoda mezi jednotlivými stranami konfliktu. Kvůli neúspěchu realizace závazků na severu ostrova popularita Evropské unie klesá. Dle průzkumů se stále více obyvatel přiklání k myšlence setrvání ostrova v izolaci a odmítají unifikaci (Kyrís 2012: 94).

George Bush sehrál podstatnou roli v době referenda, jelikož výrazně propagoval obsah a podporoval přijetí Annanova plánu. Bush svou politikou vyžadoval rychlé vyřešení kyperského konfliktu. Dosáhl by částečné stabilizace středomořského regionu a upevnění vztahů mezi Washingtonem, Ankarou a Athénami. Úspěšné řešení konfliktu by mohl prezentovat jako výsledek zahraniční politiky USA a přeorientoval by pozornost médií z americké intervence v Iráku. Ukončení konfliktu by usnadnilo turecké směřování do Evropy, čímž by došlo k omezení vlivu náboženského fundamentalismu a nacionalismu (Coufoudakis 2004: 14).

6.1.2. Postoje interních aktérů vůči procesu sjednocení v roce 2004

Rauf Denktas, tehdejší prezident Severokyperské turecké republiky, nepropagoval myšlenku znovusjednocení ostrova. Díky federaci by se Severní Kypr vyprostil z ekonomické a mezinárodní izolace, ale i přesto loboval proti přijetí Annanova plánu. Před referendem využíval taktiku zaměřující se na etnocentrický princip a nesouhlasil se spojením dvou národů. Svou politikou

nedokázal působit na voliče tak jako Papadopoulos (Sachs 2004; Anastasiou 2007: 199).

Denktas odsuzoval Annanem nastolené státní zřízení, které by mohlo omezovat kyperské Turky. Ztrácel podporu obyvatel, jelikož ti viděli v Annanově plánu novou slibnější budoucnost (Kadritzke 2004).

Tassos Papadopoulos, v době referenda prezident Kyperské republiky, dokázal významně ovlivnit veřejné mínění a ukázal lepší politiku. Před referendem se Papadopoulos nepokoušel nijak prosazovat Annanův plán. Objevují se názory, že svou taktikou vzdoroval proti neoblomnosti, kterou představitelé Turecka a kyperských Turků vykazovali v minulosti. Velmi často také vyzdvihoval ideu nacionalismu (Anastasiou 2007: 198).

Prezident Papadopoulos měl námitky především vůči třem aspektům Annanova plánu. Vyhrazoval se proti trvalé vojenské přítomnosti Turecka. Turecko by disponovalo statutem garanta bezpečnosti, jenž má právo intervenovat, což omezuje kyperskou suverenitu. Papadopoulos zastává názor, že sjednocený Kypr bude pod přímým vlivem Turecka. Papadopoulos nesouhlasí s výsledkem situace okolo tureckých osadníků a uprchlíků, požaduje navrácení veškerého majetku uprchlíků zpět. V případě sjednocení zemí by se Kyperská republika stala státem ve státě, což Papadopoulos vysvětloval ztrátou části suverenity, která by byla předána Spojené kyperské republice (Anastasiou 2007: 199; Papadopoulos 2004; Sözen - Özersay 2007: 128).

6.2. Pokusy o sblížení po roce 2004

První setkání prezidenta Kyperské republiky Papadopoulosa a prezidenta SKTR Talata se uskutečnilo v roce 2006. Setkání se uskutečnilo za účelem prohloubení vzájemné komunikace a spolupráce v budoucnosti. V roce 2007 kyperští Řekové zbořili bariéry, jež dělily hlavní město Nikosii. Demetris Christofias a Mehmet Ali Talat pod záštitou OSN zahájili mírová jednání mající za úkol společným úsilím nalézt řešení kyperského problému. Nově zvolený

prezident Kyperské republiky Christofias propagoval myšlenku sjednocení ostrova, stejně tak i Talat. V roce 2009 se v SKTR konaly volby a s přehledem vyhrála Strana národní jednoty. Výsledek voleb znamenal výrazný zásah do mírových jednání, jelikož Strana národní jednoty v čele s Dervisem Erogluem podporují vznik nezávislé SKTR. Během roku 2010 mezi oběma stranami vznikalo napětí. V mírových rozhovorech zástupci obou etnik projednávali problematiku společného státního uspořádání a přesun migrantů. V roce 2013 se strany nedohodly na podmínkách, které by proces reunifikace přivedly k progresu (Coleman 2014: 24-28, 34).

Během roku 2014 došlo k obnovení rozhovorů o celkovém urovnání Kyperské otázky. Hlavním bodem soudobých jednání jsou objevené zásoby zemního plynu. Nalezené surovinové zásoby mohou negativně i pozitivně ovlivnit stabilitu středomořského regionu (Smith 2014b).

V současné době probíhají rozhovory mezi Anastasiadesem a Erogluem pod vedením zvláštního poradce OSN pro Kypr Espenem B. Eidem. Zvláštní poradce se snaží rozhovory zintenzivnit a přimět obě strany k dohodě. K pozastavení jednání, poté co Turecko vyslalo výzkumnou loď ke kyperskému pobřeží za účelem prozkoumání zásob zemního plynu v oblasti (UN News Centre 2015; Anadolu Agency 2015).

7. Působení externích aktérů

V následujících kapitolách představím externí aktéry, kteří mají primární vliv na problematiku spjatou s kyperskou otázkou. Evropská unie neoddiskutovatelně ovlivňuje události odehrávající se na Kypru. Přispěla k prohloubení sváru nejen mezi kyperskými Turky a kyperskými Řeky, ale i mezi Kyprem, Tureckem a Řeckem navzájem. Výrazně ovlivňuje ekonomické, politické i kulturní směřování ostrova. Významným účastníkem je také Turecko, které má velký vliv a formuje události na Severním Kypru. Dále Řecko, jež podporuje Kyperskou republiku, nesouhlasí se vznikem a existencí samostatné SKTR. Nevyřešený kyperský problém ohrožuje vztahy mezi EU a NATO, což zasahuje i do zájmů USA.

7.1. Turecká zahraniční politika vůči kyperskému problému

Turecká elita v poslední době identifikuje zahraniční politiku státu s touhou stát se regionálním hegemonem a s úsilím prosazovat principy soft power. Tyto záměry se neslučují s tureckým postojem ke kyperskému problému. K utužení Turecké pozice v regionu je nutné kyperský spor vyřešit. V rámci Evropské unie se turečtí představitelé snaží směrem ke Kypru aplikovat pozitivní politiku. Zdánlivě aktivní řešení sporu přináší Turecku lepší postavení v pozici kandidáta do Evropské unie, zvyšuje tureckou důvěryhodnost a dochází tak k postupnému zlepšování řecko-tureckých vztahů. Ve skutečnosti Turecko kyperský problém neřeší, spíše se snaží splnit závazky a vytvářet image kvalitní kandidátské země. Vysvětlením turecké zahraniční politiky může být fakt, že ostrov Kypr představuje významný strategický bod ve Středozezemním moři (Theophylactou 2012: 98, 100, 105; Oguzlu 2010: 79-80).

Turecký prezident Recep Tayyip Erdogan podporuje komplexní řešení kyperské otázky. Turecká vláda vidí řešení situace pouze za podmínky, kdy kyperští Řekové nebudou považovat kyperské Turky za menšinu a budou fungovat v rámci bizonální federace (World Bulletin 2014).

7.2. Řecká zahraniční politika vůči kyperskému problému

Řecké ministerstvo zahraničí vyžaduje stažení turecké okupační armády z Kypru. Pokládá za důležité dodržovat stanovené dohody a rezoluce vydané OSN. Kompletní vyřešení kyperské otázky považuje za nezbytné pro normalizaci vztahů mezi Řeckem a Tureckem. Řecko nepodporuje vznik SKTR ani rozkvět orgánů secesionistického subjektu. Mezinárodní izolace kyperských Turků je důsledkem turecké vojenské okupace a nelegálního vyhlášení samostatného státu. Řecko také odsuzuje postoj Turecka vůči Kyperské republice, kterou mezinárodně neuznává (Hellenic Republic 2015).

Alexis Tsipras, premiér Řecka zvolený v roce 2015, bude dodržovat stejnou politiku a postoj vůči Kypru jako vláda předešlá. Tsipras obhajuje vazby mezi Helénskou republikou a kyperskými Řeky. Řecká vláda nesouhlasí s přítomností pozorovatelské lodi, kterou vyslalo Turecko, aby vláda získala informace o zemním plynu. Naopak Turecko vyjadřuje názor, že SKTR má právo na nerostné suroviny nacházející se v okolí ostrova. Objevení nerostného bohatství výrazně narušuje proces budování důvěry mezi všemi aktéry. Prezident SKTR Dervis Eroglu nesouhlasí s postojem Alexise Tsiprase k situaci na Kypru a tvrdí, že pokud chce situaci vyřešit, musí radikálně změnit svou politiku směrem ke Kypru. Eroglu dále považuje za důležité, aby Tsipras přijal existenci tureckých Kypřanů a jejich prezidenta (Diner 2015; Arslan 2015).

7.3. Evropská unie

Spolupráci kyperské vlády a Evropské unie lze pozorovat již od 60. let. Na počátku 60. let se Řecko a Turecko staly přidruženými členy Evropského hospodářského společenství (EHS) a Velká Británie zažádala o plnohodnotné členství. Především žádost Velké Británie posunula Kypr blíže k Evropskému hospodářskému společenství, jelikož byla kyperská ekonomika v důsledku koloniální nadvlády úzce spjata právě s Velkou Británií. EHS navrhlo Kypru plnohodnotné členství v roce 1962, čili v době přístupu Velké Británie. Tímto

krokem si EHS chtěla utužit pozici ve Středomoří. Asociační smlouvy s Tureckem, Řeckem i Kyprem EHS umožňovaly utužení pozice ve Středomoří, především díky strategické poloze. První vlnu rozšíření vetoval Charles de Gaulle. V dalším kole rozšíření se kyperská vláda rozhodla participovat v Evropském společenství jen skrz status přidruženého člena (Müftüler – Güney 2005: 283).

Evropské společenství diplomaticky selhalo při pokusech zabránit tureckému vpádu na Kypr z roku 1974. Turecko invazi ospravedlňuje statutem garanta bezpečnosti, který Turecku zajišťuje Garanční smlouva. Turecko se dále hájí tím, že díky řeckému puči došlo k porušení Smlouvy o ústavě z roku 1960 (Müftüler – Güney 2005: 284).

Reprezentanti kypersko-řecké části podali žádost o členství do struktur Evropského společenství 4. července 1990. Rozhodnutí o přistoupení do Evropského společenství vyvolalo negativní reakce ze strany kyperských Turků, jelikož kyperští Řekové sami rozhodovali o budoucnosti celého ostrova (Euroskop 2015; Yiangou 2002: 2 - 3).

Kyperští Turci nesouhlasili nejen s unilaterálně podanou žádostí. Odsuzovali i Evropskou unii a její postoj k Severokyperské turecké republice, kterou neuznává. Sporným bodem je i znění Garanční smlouvy, která nedovoluje Kypru účastnit se organizace, v jejíž struktuře neparticipuje současně Turecko i Řecko. Kyperská republika účastí v Evropské unii tedy porušuje onu Garanční smlouvu. Čím delší je členství Řecka v Evropské unii a postavení Turecka mimo ni, tím větší obavu z *enosis* mají kyperští Turci (Tocci 2000: 35 - 36).

Evropská unie zastávala dlouhou dobu nekompromisní názor o nutnosti vyřešení kyperského problému před vstupem jejích struktur. I Turecko nesouhlasilo s možností přístupu Kypru do Evropské unie, pokud nebude kyperský problém vyřešen. V takovém případě by Turecko přistoupilo k možnosti anexe části Kypru osídlené kyperskými Turky. Ohrozit přístupová jednání mohlo i Řecko, jelikož disponovalo právem veta. Řekové by veto uplatnili v případě odložení vstupu Kypru do Evropské unie. Stanovisko

Evropské unie se v průběhu času začalo odchylovat od původních záměrů. Jednou z hlavních příčin obratu v postoji EU byla především postoj a intenzivní lobbying Řecka. Svou roli sehrál i odmítavý postoj některých politiků vůči politice Turecka. Nakonec se představitelé Evropské rady na summitu v Helsinkách v prosinci 1999 rozhodli, že nevyřešení Kyperského problému nebude bránit vstupu Kypru do Evropské unie (Yiangou 2002: 4; Cabada 2007: 213).

Nejasnou pozici a participaci Kypru v rámci Evropské unii definuje protokol č. 10 Přístupové smlouvy. Protokol určuje, že Kyperská republika vstupuje do evropských struktur nerozdělená, čili včetně území spravované vládou Severokyperské turecké republiky. Z tohoto faktu vyplývá, že Evropská unie uznává pouze Kyperskou republiku a Severokyperskou tureckou republiku jako samostatný státní celek neakceptuje. Zelená linie, dle protokolu, tedy není fakticky vnější hranicí Evropské unie. Území SKTR nepodléhá uplatnění evropského *acquis communautaire* do doby, než dojde k vyřešení Kyperského problému. Mezi oběma entitami bylo nutné zavést zvláštní pravidla, kterým podléhá pohyb osob, zboží a služeb (Müftüler – Güney 2005: 282; Euroskop 2015; Yiangou 2002: 7).

Kyperská republika podepsala přístupové smlouvy do Evropské unie 16. dubna 2003 a 1. května 2004 se připojila do Evropské unie. Kyperský problém nepředstavuje hrozbu jen v rámci řecko-tureckých vztahů, ale může ohrozit stabilitu ve středomořském regionu i stabilitu v rámci NATO (Müftüler – Güney 2005: 281; Euroskop 2015).

V současné době úřadující prezident Kyperské republiky Nicos Anastasiades, zvolený v roce 2013, podporuje řešení kyperského problému. Souhlasil se zněním Annanova plánu a v referendu se vyslovil pro jeho přijetí (Kulish 2013).

7.4. NATO

Řecko-turecké vztahy a s nimi související kyperská otázka se dlouhodobě promítají do vztahů NATO a EU. Kyperský problém dlouhodobě oslabuje fungování vztahů mezi EU a NATO. Kypr se stal členem Evropské unie v roce 2004, *de facto* jen jižní část, která není členem NATO. Turecko neuznává Kyperskou republiku a blokuje snahy NATO poskytovat EU tajné materiály a může i pozastavit jednání mezi NATO a EU. Kypr není členem NATO Partnerství pro mír, proti čemuž výrazně Turecko protestuje (Honzák 2007; Dempsey 2010).

Na druhé straně Kypr brání dohodám mezi NATO a EU. Kypr se nezúčastňuje schůzek, na kterých společně debatují zástupci NATO a EU. Turecko nedovoluje EU zúčastnit se vojenských akcí NATO mimo dohody Berlín Plus. Kypr naopak vetuje účast Turecka na zasedáních Evropské obranné agentury a případný podpis jakýchkoli obranných dohod s EU (Oğuzlu 2010: 76-77).

Spojené státy v rámci NATO v podstatě tolerují okupaci Severního Kypru, čímž se takřka dobrovolně staví do problematické situace. Za těchto okolností není vhodné, aby vláda Spojených států kritizovala ruskou anexi Krymu, jestliže sama činní totéž (Carpenter 2015).

8. Politické uspořádání a profil Severokyperské turecké republiky

V následující kapitole představím politický systém Severokyperské republiky. Popíši průběh parlamentních a prezidentských voleb. Představím kandidáty ucházející se o post prezidenta v roce 2015. Zhodnotím míru svobody na území SKTR. Popíši ekonomickou situaci a obranné složky Severního Kypru. K celkovému profilu Severního Kypru neoddiskutovatelně patří i participace v mezinárodních organizacích.

8.1. Politický systém Severokyperské turecké republiky

Politický systém nastavený na Severním Kypru je poloprezidentský a rozděluje výkonnou moc mezi prezidenta a vládu. Prezident je volen dvoukolovým systémem absolutní většiny na pět let. O post prezidenta může usilovat občan Severního Kypru, který dosáhl 35 let a v posledních pěti letech trvale pobýval na území Severního Kypru. Prezident jmenuje předsedu nejsilnější strany v posledních volbách jako mandatáře, který má za úkol sestavit většinovou vládu. Pokud se mandatáři zadaří, je jmenován prezidentem a s ním i vybraní kandidáti na pozici ministrů. Rada ministrů je těleso moci výkonné. Bezpečnostní radu tvoří prezident, premiér, předseda parlamentu, ministr obrany, ministr vnitra, ministr zahraničních věcí, šéf armády a šéf policie. Bezpečnostní rada se podílí na formování bezpečnostní a obranné politiky. Jednokomorový parlament představující legislativní těleso se nazývá Republikové shromáždění. Na pět let v něm zasedá 50 poslanců volených dle proporčního volebního systému. Nevyšší soudní instancí je Nejvyšší soud reprezentovaný sedmi soudci a předsedou (Cabada 2007: 210-212; Cypnet 2014).

8.1.1. Parlamentní volby

V roce 2013 se konaly parlamentní volby po hlasování o nedůvěře vládě. Republikánská turecká strana obsadila 21 mandátů, Strana národní jednoty 14

mandátů, demokratická strana 12 mandátů a Komunální demokratická strana získala tři mandáty¹³. Premiérem se stal předseda nejsilnější strany Özkan Yorgancıoglu (ElectionGuide 2013b).

Strana národní jednoty inklinuje ke konzervatismu a nacionalismu. Jejím zakladatelem je Rauf Denktaş. Staví se proti sjednocení ostrova, odmítá sblíživí rozhovory a přiklání se k udržení status quo na ostrově. Republikánská turecká strana představuje opoziční stranu ke Straně národní jednoty. Dříve inklinovala spíše k levicovým idejím, dnes se více přibližuje politickému středu. Je liberální stranou obhajující sjednocení ostrova. Demokratická strana byla založena v roce 1992 jako protestní strana vůči politice tehdejšího premiéra Dervise Eroglua. Partaj je označována jako liberálnější verze Strany národní jednoty. Komunální demokratická strana je levicovou stranou. Podporuje sjednocení Kypru. Podpořila vstup do Evropské unie a Annanův plán. Ze všech zmiňovaných stran se nejvíce negativně vyjadřuje směrem k Turecku (World election 2013).

8.1.2. Prezidentské volby

Určitou pozitivní perspektivu do budoucna v podobě zlepšování vztahů mezi kyperskými etniky a směřování SKTR směrem do Evropy představuje i volba prezidenta SKTR. Mehmet Ali Talat v dubnu 2005 vystřídal na prezidentském postu dlouholetého vůdce SKTR a odpůrce sjednocení Raufa Denktase. Talat inklinuje a utužuje vazby k Evropské unii a podporuje reunifikaci ostrova (Coleman 2014: 22).

Poslední prezidentské volby na Severním Kypru se odehrály v roce 2010. Stáli proti sobě tehdejší prezident Mehmet Ali Talat z Republikánské turecké strany a Dervis Eroglu. Vítězem se stal Dervis Eroglu v té době úřadující premiér a předseda Strany národní jednoty. Již v prvním kole voleb získal nadpoloviční většinu hlasů (RT Question more 2010; Kelling 2013).

---

¹³ Viz graf

Pětileté funkční období současného prezidenta končí v roce 2015. Volba nové hlavy státu se odehraje 19. dubna 2015¹⁴. Prezidentskými kandidáty jsou Dervis Eroglu, Sibel Siber, Kudret Özersay, Mustafa Akinci, Mustafa Onouner. Za kandidáty s největší pravděpodobností na zvolení považuje veřejné mínění první tři zmiňované (Cyprus Mail 2015).

Dervis Eroglu je považován za nejsilnějšího kandidáta na prezidentský post. Eroglu zastával post premiéra třikrát mezi lety 1985-1993, 1996-2004, 2009-10. Eroglu je známým nacionalistou a svým odmítavým postojem k vytvoření federace se sousední Kyperskou republikou. I přes záporný postoj k unifikaci ostrova bude pokračovat v probíhajících jednáních o vyřešení kyperské otázky. Eroglu upřednostňuje nezávislost Severokyperské turecké republiky, avšak přiklání se i k ustanovení konfederace, ovšem toto řešení je nepřijatelné pro kyperské Řeky. Přiklání se spíše k utužení vztahů s Tureckem než s Evropskou unií (Coleman 2014: 28; Kelling 2013; Uluslararasi 2014).

Sibel Siberová pokračuje ve šlépějích Mehmeta Aliho Talata. Situaci na ostrově chce řešit mírovou cestou a je pro sjednocení ostrova. Tímto postojem nejpravděpodobněji zaujme mladé voliče, jelikož jim poskytuje vizi lepší budoucnosti. Siberová také řeší otázky spojené s rovností pohlaví, což se může zdát v zemi nejistou budoucností poněkud absurdní. Avšak nutno podotknout, že rovnost pohlaví je krok správným směrem k plnohodnotnému vnitřnímu fungování státu. Sibel Siberová se stala ztělesněním ženského principu. (Uluslararasi 2014; Siber 2015).

Kudret Özersay pozornost voličů může upoutat především svým řečnickým talentem. Má nespornou výhodu, jelikož stojí uprostřed politického spektra a může být zvolen jak voliči preferující pravicové ideje, tak voliči upřednostňující levici. Ve svém prezidentském programu uvádí, že bude aktivně řešit kyperský problém diplomatickou cestou (Kudret Özersay 2015; Uluslararasi 2014).

---

¹⁴ Výsledky prezidentských voleb byly zveřejněny až po dokončení bakalářské práce.

8.2. Míra svoboda v Severokyperské turecké republice

Volební klauzule je ustanovena na 5% hranici. Volby jsou soutěživé. Kroky zvolené vlády většinou musí projít schválením z Ankary. V období hospodářské krize v roce 2013 se turecké působení promítalo především v ekonomické sféře, když turecká vláda nutila představitele kyperských Turků dodržovat úsporná opatření a hospodářský protokol pod pohrůžkou zastavení turecké finanční pomoci. Korupce a netransparentní fungování vlády. Svoboda tisku je ukotvena zákonem a kriticky se vyjadřuje vůči působení vlády. Novináři se setkávají s nevolí některých nacionalistů a občas jsou nuceni regulovat negativní názory vůči Turecku. Soudnictví lze označit za nezávislé. Policie je pod kontrolou turecké armády. Všichni obyvatelé Kypru jsou občany Evropské unie a obyvatelé jižní části ostrova mohou nově cestovat na severní část bez předložení pasů nebo víz. Jelikož mnoho vlád neuznává pasy kyperských Turků, získali pasy jako kyperští Řekové. Se změnou nesouhlasí Turecko, které při vycestování ze SKTR vyžaduje kypersko-turecké pasy. Přímé lety z SKTR létají pouze do Turecka. Ženy mají stejná práva jako muži, avšak nejsou dostatečně zastoupeny v politice. Velkým problémem je násilí páchané na ženách. Vláda Severního Kypru učinila liberální kroky směrem k mužské homosexualitě, která od roku 2014 již není trestným činem. V SKTR je patrná vysoká míra korupce. Freedom House hodnotí svobodu na Severním Kypru číslem dva¹⁵ (Freedom House 2014a; Bělka 2014).

Jak na řecké tak na turecké straně Kypru funguje propaganda. Účelné pošpiňování Kyperské republiky nebo SKTR za účelem vybudování lepší zahraniční image. Většina kyperských Turků se stává obětí manipulace. Pravicové nacionalistické strany se kyperským Turkům neustále pokoušejí vštípit onen nacionalismus, příslušnost k turecké komunitě a vybudovat silnou kypersko-tureckou identitu (Shelter Offshore 2011; Aksoy 2005: 8).

---

¹⁵ Freedom House je organizace zaměřená na hodnocení a sledování svobody po celém světě. Míru svobody ve sledovaných státech hodnotí na škále od jedné do sedmi, kdy číslem jedna je označena země s největší mírou svobody a číslem sedm země s nejhrošími podmínkami pro svobodný život (Freedom House 2014b).

Představitelé SKTR vytvořili vlastní ústavu, která je dodržována, stejně jako zákony vydané Parlamentem SKTR (Sinagra 2012: 14).

8.3. Ekonomická situace v Severokyperské turecké republice

Ekonomická krize zachvátila téměř celou eurozónu nevyjímaje ani Kyperskou republiku. Zatímco Kyperská republika propadá do dluhové propasti, SKTR ekonomická krize téměř nezasáhla především, protože Euro není oficiální měnou. V současné době se členství v Evropské unii jeví jako stále více nevýhodné. Ekonomický propad vyvolal reálnou možnost odchodu Kyperské republiky z eurozóny. Ekonomická krize podobné intenzity zasáhla SKTR v roce 2001. V reflexi na přiřknutí statutu loutkového státu Severnímu Kypru je nutno podotknout, že v soudobém stavu nelze na spjatost SKTR a Turecka hledět pouze jako na omezující, ale i jako na přínosnou (Macek 2013; Týden 2013).

Vzhledem k ekonomické krizi, která zasáhla eurozónu, se zahraniční investoři snaží hledat investiční objekty nespádající pod banky Evropské unie. Nevyřešené majetkové nároky na nemovitosti neustále brzdí nejen zahraniční investory v SKTR, avšak v současné době se situace obrací ve prospěch Severního Kypru. Díky nalezeným zásobám ropy a zemního plynu se oblast stala pro investory zajímavější (Maceda 2013; The European 2014).

Ekonomika SKTR je závislá především na vývozu do Turecka, které je jejím největším obchodním partnerem. Mezi exportní artikly patří citrusové plody, mléčné výrobky brambory a textil. Severokyperská ekonomika se vyznačuje celkovým růstem a to především oblasti cestovního ruchu. Obchod mezi Kyperskou republikou a SKTR je limitovaný (CIA 2015).

Představitelé Kyperské republiky hledí na provoz letiště a přístavů, nacházející se na území SKTR, jako na nelegální, jelikož vláda Kyperské republiky plně nekontroluje okupované území. Uzavření letišť a přístavů činí severokyperský export nákladnějším a složitějším, jelikož pro přepravu musí

využívat turecká letiště (Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Cyprus 2014; Embargo 2005).

Severokyperská ekonomiky byla nejvíce zasažena embargem uvaleným Evropským soudním dvorem v roce 1994. Embargo zakazovalo vývoz citrusových plodů a brambor do států Evropské unie. Vývoz omezoval Kyperskou republiku a nebyl doplněn legitimními dokumenty, které vydávají pouze uznané státy (Müftüler– Güney 2005: 285).

8.3.1. Těžba zemního plynu

Ve Středozezemním moři v okolí ostrova Kypr v roce 2011 průzkumníci z Noble Energy objevili rozsáhlé zásoby zemního plynu. Situace představuje pro Kypr možnost stát se významným producentem energie. Hlavní dodávky zemního plynu pro Evropu pocházejí z Ruska, což Rusku umožňuje kdykoli manipulovat s množstvím dodávané suroviny. Diverzifikací zdrojů dojde alespoň k částečnému omezení ruské moci, proto je nutné intenzivně pracovat na zisku zemního plynu z okolí Kypru. Usmíření Řecka a Turecka se stává prioritou pro širší pole aktérů, především díky energetické závislosti je nezbytné vztahy stabilizovat (Minitier 2014).

Izrael se s Kyperskou republikou dohodli na společných průzkumech ložisek. Turecká elita nesouhlasí s průzkumy, které zahájila Kyperská republika, jelikož ložiska náleží i SKTR, kterou si nárokuje Turecko. Turecko také vyslalo pozorovatelská plavidla a válečné lodě k pobřeží Kypru. Čímž narušilo exkluzivní ekonomickou zónu Kypru. Turecko se hájí tím, že jako stát podporující SKTR má právo dohlížet na zmiňovanou oblast (Smith 2014a; idnes 2011).

Mírové dohody v oblasti ohrožují spory o ropu a zemní plyn. Ekonomika Kyperské republiky do značné míry souvisí s řeckou ekonomikou. Obě strany ostrova ve vzájemných jednáních uvažují o společném participování na výtěžcích z těžby. Zástupci USA intenzivně pracují na stabilizování vztahů mezi všemi

aktéry – Tureckem, Řeckem, Kyperské republiky, SKTR a Izraelem. Pro USA je stěžejní stabilita a bezpečnost ve Středomořském regionu. Vzhledem ke kolísajícím cenám ropy situace nabírá na intenzitě (Taylor 2015).

Sdílení výtěžků z těžby mohou obě strany sjednotit nebo naopak více znesvářit. Kypřané se mohou setkat s tzv. Prokletím zdrojů, kdy se veškeré aktivity začnou soustředit do jednoho průmyslového odvětví a ostatní sféry začínají upadat. Stát se stává závislým na výtěžcích z onoho sektoru a ekonomika se stává nestabilní (Investopedia 2015).

8.4. Obrana a bezpečnost v rámci Severokyperské turecké republiky

Velikost tureckého armádního kontingentu se odhaduje okolo 40 000 vojáků. Přítomnost turecké armády dává kyperským Turkům jistou záruku bezpečnosti. V SKTR je přítomno turecké letectvo a námořnictvo. Turecká armáda provádí pravidelná cvičení na Kypru a věnuje se inovaci armády a strategiím boje. Povrch ostrova je hornatý a nedosahuje závratné velikosti, což vylučuje v případě boje široký vojenský arsenál a velký počet tanků (Michaletos 2006; Evripidou 2013).

Turecká armáda na Severním Kypru souží k ochraně kyperských Turků před možným útokem ze strany kyperských Řeků. Armáda se nevměšuje do vnitřních záležitostí SKTR (Sinagra 2012: 15).

Ostrov stále kontroluje mise OSN UNFICYP zahájená 27. března 1964. Dle rezoluce Rady bezpečnosti bylo hlavním úkolem udržet mír a stabilitu na ostrově a zbránit eskalaci případných konfliktů. V důsledku událostí z roku 1974 se počet rezolucí rozšířil a vytvořila se nárazníková zóna. V současné době misijní vojsko dohlíží na dodržování míru a kontroluje nárazníkovou zónu (UNFICYP 2015).

8.5. Působení Severokyperské turecké republiky v mezinárodních organizacích

Navazování vztahů s ostatními státy a mezinárodními organizacemi přispívá k utužení mezinárodního podvědomí o existenci státu či teritoria usilujícího o získání statusu státu. Mimo jiné rozvíjí vztahy mezi jednotlivými aktéry, vytváří ekonomické, sociální i bezpečnostní vazby, které jsou stěžejní pro fungování státního či kvazistátního útvaru.

8.5.1. Parlamentní shromáždění Rady Evropy (PACE)

Vrcholní představitelné Parlamentního shromáždění Rady Evropy přijali do svých struktur, v důsledku kladného postoje k Annanovu plánu a přijetím rezoluce 1376 ze dne 26. dubna 2004, kyperské Turky. Poslanci PACE přijímají reprezentanty SKTR jako volené zástupce kyperských Turků, jenž jsou voleni ve volbách na území SKTR. Volby do PACE v SKTR proběhly v souladu s regulami a normami Rady Evropy a jsou všeobecně považovány za spravedlivé a svobodné. SKTR nelze vnímat jako plnohodnotný stát vzhledem k mezinárodnímu statutu a možnosti poškození statutu Kyperské republiky. PACE poskytuje prostor pro diskuzi mezi kyperskými Řeky a kyperskými Turky (Ministry of Foreign Affairs 2011a).

8.5.2. Organizace pro hospodářskou spolupráci (ECO)

SKTR byla přijata jako představitel turecké muslimské komunity Kypru v roce 1992. Kypersko-turecká elita se účastnila jednání, avšak bez hlasovacího práva. V roce 2004 uznali představitelé ECO kyperské Turky jako představitele SKTR. Ministerstvo zahraničních věcí SKTR podalo žádost v srpnu 2012 na získání postu pozorovatele. V říjnu stejného roku členové Rady ministrů žádost přezkoumali a schválili. V rámci organizace SKTR prohlubuje vzájemné vztahy

se členskými státy a představuje platformu pro prosazování pokroku a rozvoje (Ministry of Foreign Affairs 2011b).

8.5.3. Organizace islámské spolupráce (OIC)

Participace kyperských Turků v rámci OIC sahá do období zřízení Tureckého federativního státu Kypr. Nejprve kyperští Turci získali statut pozorovatele jako zástupci turecké muslimské komunity na Kypru. Organizace odsoudila odmítnutí Annanova plánu ze strany kyperských Řeků a vyzvala mezinárodní společenství k ukončení izolacionistické politiky vůči kyperským Turkům. Na konferenci OIC v roce 2005 byli kyperští Turci oficiálně uznáni jako představitelé SKTR (Ministry of Foreign Affairs 2011c).

9. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo prostřednictvím analýzy statusu Severokyperské turecké republiky zjistit zdali SKTR splňuje kritéria, která jsou připisována státům existujících *de facto* a jestli lze na případ Severního Kypru aplikovat teorie definované Pållem Kolstøem. Dále bylo cílem zjistit, jak kyperský problém ovlivňuje dění na mezinárodní scéně. Zhodnocením poznatků získaných v průběhu tvorby bakalářské práce usuzují, že SKTR splňuje kritéria státu *de facto*. Případ Severního Kypru v různé intenzitě splňuje všechny teorie týkající se *de facto* států vymezené Pållem Kolstøem. Kyperská otázka není problémem explicitně ohrožující fungování celého mezinárodního systému. Kyperský případ lze označit jako regionální anomálii, jenž intenzivně ovlivňuje vztahy mezi aktéry, což se následně projevuje na procesech odehrávajících se v celém regionu.

Severokyperská turecká republika se vyznačuje čtyřmi zmiňovanými premisami, jež jsou přisuzovány plnohodnotným státním strukturám. Obyvatelé především kyperští Turci uznávají vládní aparát, který si volí ve svobodných volbách. Vláda ovládá proklamované teritorium, nutno podotknout, že za pomoci turecké armády. Turecká armáda vykonává pouze vojenskou kontrolu nad územím a přímo se nevměšuje do vnitřního fungování státu. Severní Kypr navazuje vztahy s okolními státy nebo participuje v mezinárodních organizacích. Kolstø určuje, že kvazistát musí o nezávislost usilovat déle jak dva roky. SKTR o mezinárodní uznání usiluje od roku 1983, kdy vyhlásili nezávislost. Avšak všechny zmíněné podmínky činní ze Severního Kypru kvazistát, jelikož není mezinárodně uznávaný.

Mezinárodní uznání se explicitně neodvíjí od fungování proklamovaného teritoria směrem dovnitř. Turecko jako jediné uznává existenci SKTR *de facto* i *de iure*. Z tohoto faktu lze usoudit, že SKTR nedisponuje vnější suverenitou. Severní Kypr splňuje mnohé atributy směrem dovnitř fungujícího státu. Severokyperská republika má svou vlastní ústavu, na jejím území obyvatelé dodržují severokyperské zákony a vláda se snaží řídit kooperaci s okolními státy.

Do role externího patrona v případě SKTR se profilovalo Turecko. Externí patron zajišťuje v teritoriu bezpečnost a neustále poskytuje největší odbytiště pro exportní artikly SKTR. Ekonomika Severního Kypru je značně závislá na Turecku, což představuje jeden z atributů slabé státnosti a vlastnost mající *de facto* existující státy. Severokyperská republika byla paralyzována uvaleným embargem. Embarga uvalená na SKTR značně restringovala její ekonomický vývoj. Území spravované SKTR je značně militarizované, především díky přítomnosti tureckých vojsk. Vojenská přítomnost a podíl militarizovaného obyvatelstva jsou faktory, které SKTR řadí do linie mezi kvazistátní struktury.

Severní Kypr dlouhou dobu naplňoval koncept Scotta Pegga, ve kterém nadeřinoval příčinu obavy zahraničních firem investovat ve státech existujících *de facto*. V současné době se situace postupně zlepšuje vzhledem k finanční krizi a objeveným zásobám strategických surovin poblíž kyperského pobřeží.

Severokyperská republika vybočuje z řady *de facto* existujících států mírou svobody, která je vyšší v porovnání s ostatními teritorii existující *de facto*. Avšak stále dochází k výrazné podprezentaci žen v politice a neefektivní ochraně obyvatel, s čímž se v současné době snaží bojovat Sibel Siberová. Násilí páchané na ženách je výsledkem nedostatečné míry bezpečí, kterou má skrze sprostředkovatele zajišťovat vláda SKTR. Na Severním Kypru lze pozorovat vysokou míru korupce. Svoboda tisku je občas regulována. Zamezuje se tak, tisku negativních tónů naměřených proti Turecku. Díky těmto atributům lze SKTR označit jako slabý stát.

Kolstø věnuje pozornost i propagandě a budování národní identity ve státech *de facto*. Obyvatelstvo SKTR je pod neustálým politickým tlakem, prostřednictvím něhož se vláda snaží vzbudit nacionální cítění a podpořit budování národní identity. K utužení národní pospolitosti přispívá i existence vlajky, hymny nebo státního znaku. Rauf Denktas výrazně přispíval k utužení národního ducha a budoval národní identitu kyperských Turků. Přesuny obyvatel v 70. letech bylo dosaženo homogenizace, která taktéž přispěla k vytvoření ideálního jednotného etnika.

Kolstø nadefinoval způsoby, jakými může kvazistát zaniknout. V případě SKTR jsou nejpravděpodobnější dvě varianty. Připojení k externímu patronovi, čili k Turecku. Jako další pravděpodobný scénář se nabízí podepsání mírových smluv s Kyperskou republikou, které by vyústilo zařazení SKTR k domovskému státu a vytvoření federace. Pokusy politických elit o sjednocení a vyřešení kyperské otázky velkou mírou přispěly k formování událostí na Kypru. Vznik reunifikovaného Kypru se pro mnohé aktéry stal synonymem pro vyřešení kyperské otázky. Volbou Talata kyperští Turci vyjádřili pro evropský postoj a svou touhu kyperský problém řešit. Vzniklý entusiasmus upadl především kvůli ekonomické situaci v Kyperské republice a neschopnosti efektivně vyřešit kyperský problém. Kyperští Turci proto v dalších volbách zvolili Dervise Eroglua, jenž propaguje myšlenku striktního oddělení obou komunit. V současnosti atmosféru v SKTR ovlivňuje všudypřítomná prezidentská kampaň. Zvolený kandidát určí směřování země na dalších pět let.

Dle Kolstøho charakteristik *de facto* státu vymezených v teoretické části lze usoudit, že SKTR splňuje všechny vymezené atributy. Intenzita úsilí řešit kyperský problém se neustále mění. Současná situace je do značné míry ovlivněna objevenými zásobami ropy, které determinují vztahy mezi jednotlivými aktéry. Přítomnost strategických surovin poblíž ostrova značně ovlivní budoucí směřování ke komplexnímu řešení kyperské otázky. Po objevení surovin význam Kypru vzrostl. Pro aktéry zainteresované v oblasti se udržení stability v regionu se stalo významnějším bodem v jejich zahraniční politice. Dalším sporným bodem výrazně ovlivňujícím vztahy mezi oběma etniky je vyřešení majetkových problémů, které vznikly v důsledku přemístování osob. Vzhledem k získaným poznatkům v současné době není pravděpodobné, že dojde k výrazné změně a komplexnímu řešení kyperského problému.

10. Seznam zdrojů

- Aksoy, Pelin S. (2005). Identity and Alterity in northern Cyprus: Re-defining the Turkish Cypriot Identity (<http://interdisciplinary.net/ati/diversity/multiculturalism/mcb2/aksoy%20paper.pdf>, 12. 4. 2015).
- Anadolu Agency (2015). Turkish side ready to resume peace talks, says TRNC President. *Anadolu Agency*. 8. 4. 2015 (<http://www.aa.com.tr/en/news/490768--turkish-side-ready-to-resume-peace-talks-says-trnc-president>, 11. 4. 2015).
- Anastasiou, Henry (2007). Nationalism as a Deterrent to Peace and Interethnic Democracy: The Failure of Nationalist Leadership from the Hague Talks to the Cyprus Referendum. *International Studies Perspectives* 8, s. 190-205.
- Arslan, Deniz (2015). Greece's Syriza starts afresh with Turkey. *Todays Zaman*. 26. 1. 2015 (http://www.todayszaman.com/diplomacy_greeces-syriza-starts-afresh-with-turkey_370899.html, 11. 4. 2015).
- Baar, Vladimír (2002). *Národy na prahu 21. století: emancipace nebo nacionalismus?* (Šenov u Ostravy: Tilia).
- Bělka, Michal (2014). Severní Kypr zrušil tresty za sex mezi muži, jako poslední v Evropě. *Idnes.cz*. 27. 1. 2014 (http://zpravy.idnes.cz/severni-kypr-a-homosexualove-d2d-/zahranicni.aspx?c=A140127_191838_zahranicni_mlb, 10. 3. 2015).
- Cabada, Ladislav (2007). Politické systémy Kypru, In: Ženíšek, Marek; Šanc, David, Commonwealth: Politické systémy (Plzeň: Aleš Čeněk).
- Camp, Glen D. (1980). Greek-Turkish Conflict over Cyprus. *Political Science Quarterly* 95 (1), s. 43-70.
- Carpenter, Ted Glen (2015). NATO's most problematic member: an authoritarian Turkey. *Aspenia Online*. 11. 2. 2015 (<http://www.aspeninstitute.it/aspenia-online/article/nato%E2%80%99s-most-problematic-member-authoritarian-turkey>, 7. 4. 2015).

- CIA (2014). Cyprus. *Central Intelligence Agency*. 22. 6. 2014 (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cy.html>, 12. 4. 2015).
- Coleman, Y. Denise (2014). *Cyprus – 2014 Country Review* (Houston: Country Watch).
- Coufoudakis, Van (2004). The case against the Annan Plan. In: Coufoudakis, Van – Kyriakides, Klearchos, *The Case Against the Annan Plan* (London: Lobby for Cyprus), s. 7 - 16.
- Cypnet (2014). Political structure. *North Cyprus* (<http://www.cypnet.co.uk/ncyprus/main/polsyst/>, 7. 4. 2015).
- Cyprus Mail (2015). Turkish Cypriot election date set. *Cyprus Mail*. 12. 1. 2015 (<http://cyprus-mail.com/2015/01/12/turkish-cypriot-election-date-set/>, 15. 3. 2015).
- Cyprusive (2007) United Cyprus Referendum Results 24 April 2004. *Cyprusive*. (<http://www.cyprusive.com/?CID=519>, 1. 12. 2014).
- Dempsey, Judy (2010). Between the European Union and NATO, Many Walls. *The New York Times*. 24. 11. 2010 (<http://www.nytimes.com/2010/11/25/world/europe/25iht-letter.html>, 7. 4. 2015).
- Diner, Emre (2015). Turkey underlines importance of equitable sharing of resources as Tsipras visits Cyprus. *The Daily Sabah*. 3. 2. 2015 (<http://www.dailysabah.com/politics/2015/02/03/tsipras-breaks-with-tradition-by-meeting-cyprus-turks>, 11. 4. 2015).
- Drath, Herms Viola (2008). New Thinking in Cyprus. *American Foreign Policy Interests* 30, s. 337–342.
- Election Guide (2014). Referendum Republic of Cyprus. *Election Guide*. (<http://www.electionguide.org/elections/id/24/>, 24. 11. 2014).
- Embargo (2005). Turkish Cypriots Under Embargo. *Embargoed*. (<http://embargoed.org/embargoes.php#e7>, 16. 4. 2015).

Euroskop (2015). Kypr. *Euroskop.cz* – Věcně o Evropě (<https://www.euroskop.cz/549/sekce/kypr/>, 21. 2. 2015).

Evripidou, Stefanos (2013). Turkish troop numbers upped in north. *Cyprus Mail*. 3. 7. 2013 (<http://cyprus-mail.com/2013/07/03/turkish-troop-numbers-upped-in-north/>, 20. 3. 15).

Freedom House (2014a). Northern Cyprus. *Freedom House*. (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2013/northern-cyprus#.VQlFpPl5OSo>, 21. 3. 2015).

Freedom House (2014b). About us. *Freedom House*. (https://freedomhouse.org/about-us#.VSqfMvl_uSp, 12. 4. 2015).

Hatay, Mete (2007). *Is the Turkish Cypriot Population Shrinking? An overview of the ethno-demography of Cyprus in the light of the preliminary results of the 2006 Turkish-Cypriot census* (Oslo: Prio).

Hellenic Republic (2015). The Cyprus Issue. *Hellenic Republic – Ministry of Foreign Affairs* (<http://www.mfa.gr/en/the-cyprus-issue/>, 25. 3. 2015).

Heywood, Andrew (2005). *Politická teorie* (Praha: Eurolex Bohemia)

Honzák, Radek (2007). Vztahy EU a NATO jsou na bodě mrazu. *Euroskop.cz* – *Věcně o Evropě*. 31. 10. 2007 (<https://www.euroskop.cz/38/7951/clanek/vztahy-eu-a-nato-jsou-na-bode-mrazu/>, 20. 3. 2015).

Hradečný, Pavel (2000). *Řekové a Turci: Nepřátelé nebo spojenci?* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny).

Idnes (2011). Kypr objevil u svého pobřeží zásoby zemního plynu na dvě století. *Idnes.cz*. 28. 12. 2011 (http://ekonomika.idnes.cz/kypr-objevil-u-sveho-pobrezi-zasoby-zemniho-plynu-na-dve-stoleti-py2-/eko-zahranicni.aspx?c=A111228_182123_eko-zahranicni_brd, 20. 3. 2015).

Investopedia (2015). Resource Curse. *Investopedia*. (<http://www.investopedia.com/terms/r/resource-curse.asp>, 19. 3. 2015).

- Jackson, H. Robert (1999). *Quasi-states: Sovereignty, International Relations and the Third World*. (London: Cambridge).
- Kadritzke, Niels (2004). Cyprus: saying no to the future. *Le Monde Diplomatique. English version*. (<http://mondediplo.com/2004/05/07cyprus>, 26. 3. 2015).
- Kelling, H. George (2013). Derviş Eroğlu. *Encyclopædia Britannica*. 24. 6. 2013 (<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1716459/Dervis-Eroglu>, 15. 3. 2015).
- Kolstø, Paul. (2006). The Sustainability and Future of Unrecognized Quasi-States. *Journal of Peace Research* 43 (6), s. 723 – 740.
- Košťál, Vratislav (2004). Prokletí Afroditina ostrova. *Mezinárodní politika* 27 (3), s. 17-21.
- Kratochvíl, Petr – Drulák, Petr ed. (2009). *Encyklopedie mezinárodních vztahů*. (Praha: Portál).
- Krejčí, Oskar (2001). *Mezinárodní politika* (Praha: Ekopress).
- Kulish, Nicholas (2013). Conservative Is Elected President in Cyprus. *The New York Times*. 24. 2. 2013 (http://www.nytimes.com/2013/02/25/world/europe/conservative-candidate-elected-president-in-cyprus.html?_r=0, 11. 4. 2015).
- Kyriakides, Klearchos (2004). Legitimising the illegitimate?. In: Coufoudakis, Van – Kyriakides, Klearchos, *The Case Against the Annan Plan* (London: Lobby for Cyprus), s. 17 - 44.
- Kyris, George (2012). The European Union and the Cyprus problem: a story of limited impetus. *Eastern Journal of European Studies* 3 (1), s. 87-99.
- Maceda, Cleofe (2013). Middle East investors told: Be cautious when investing in North Cyprus. *Gulf News Investment*. 15. 4. 2013 (<http://gulfnews.com/business/sectors/investment/middle-east-investors-told-be-cautious-when-investing-in-north-cyprus-1.1170684>, 16. 4. 2015).

Macek, Dan (2013). Zlepší krize vyhlídky na znovusjednocení Kypru? Turci jsou na koni. *Česká pozice*. 31. 3. 2013 (http://ceskapozice.lidovky.cz/zlepsi-krize-vyhličky-na-znovusjednocení-kypru-turci-jsou-na-koni-1fz-/tema.aspx?c=A130327_101523_pozice_107522, 22. 3. 2015).

Machová, Klára (2010). *Právo národa na sebeurčení* (Praha: Asociace pro mezinárodní otázky pro potřeby XVI. ročníku Pražského modelu OSN).

Michaletos, Ioannis (2006). Cyprus's Military Balance: Greek and Turkish Forces in Comparison. *Balkananalysis.com*. 17. 12. 2006 (<http://www.balkananalysis.com/blog/2006/12/17/cyprus%E2%80%99-military-balance-greek-and-turkish-forces-in-comparison/>, 22. 3. 2015).

Ministry of Foreign Affairs (2011a). Relations with Parliamentary Assembly of Council of Europe. *Turkish Republic of Northern Cyprus - Ministry of Foreign Affairs*. (<http://mfa.gov.ct.tr/foreign-policy/international-organisations/council-of-europe/pace/>, 20. 3. 2015).

Ministry of Foreign Affairs (2011b). Relations with the Organisation of Economic Cooperation (ECO). *Turkish Republic of Northern Cyprus - Ministry of Foreign Affairs*. (<http://mfa.gov.ct.tr/foreign-policy/international-organisations/relations-with-the-eco/>, 20. 3. 2015).

Ministry of Foreign Affairs (2011c). Relations with The Organisation of Islamic Cooperation (OIC). *Turkish Republic of Northern Cyprus - Ministry of Foreign Affairs*. (<http://mfa.gov.ct.tr/foreign-policy/international-organisations/relations-with-the-oic/>, 20. 3. 2015).

Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Cyprus (2014). Restrictions imposed by the Republic of Cyprus on vessels calling illegally at ports in the occupied areas of Cyprus. *Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Cyprus*. (http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2006.nsf/cyprus16_en/cyprus16_en?OpenDocument, 16. 4. 2015).

Miniter, Richard (2014). Obama's Secret Weapon Against Putin?. *Forbes*. 17. 3. 2014 (<http://www.forbes.com/sites/richardminiter/2014/03/17/obamas-secret-weapon-against-putins-crimea-vote/>, 19. 3. 2015).

Müftüler, Meltem – Güney, Aylin (2005). The European Union and the Cyprus Problem 1961-2003. *Middle Eastern Studies* 41 (2), s. 281-293.

Oguzlu, Tarik (2010). Turkey and the Cyprus Dispute: Pitfalls and Oportunities. *SETA Policy Brief* (36), s. 73-82.

Ondřej, Jan (2009). *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 3. vyd. (Plzeň: Aleš Čeněk).

Charta OSN (1945). Charta Organizace spojených národů (<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>, 16. 3. 2013).

Özersay, Kudret (2015). Cumhurbaşkanlığı vizyonum. *Kudret Özersay* (<http://www.kudretozersay.com/cumhurbaskanligi-vizyonum/>, 15. 3. 2015)

Papadopoulos, Tassos (2004). Letter by the President of the Republic, Mr Tassos Papadopoulos, to the U. N. Secretary-General, Mr Kofi Annan, dated 7 June, which circulated as an official document of the U. N. Security Council. *Press and Information Office*. (<http://www.cyprus.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/All/E570E4948868A105C2256EAE003CAAE0?OpenDocument>, 19. 2. 2015).

Pegg, Scott (1998a). De facto States in the International System. Working paper. *Institute of International Relations* (21), 1 – 23.

Pegg, Scott (1998b). *International Society and the De Facto State* (Aldershot: Ashgate).

Potočný, Miroslav - Ondřej, Jan (2003). *Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část*. 4.vyd. (Praha: C.H.Beck).

Press and information (2008). Turkey did not have a right of intervention in Cyprus. *Wayback Machine*. (<https://web.archive.org/web/20081120141445/http://www.moi.gov.cy/moi/pio/p>

io.nsf/All/22638F36A046D6A2C2256DC9002FE01F?OpenDocument, 20. 3. 2015)

Rappas, Alexis (2012). The Green Line in Nicosia: From Ceasefire Line to North-South Border. *Memoria e Ricerca* (39), s. 1-13.

Riegl, Martin (2010). Terminologie kvazistátů. *Acta Politologica* 2 (1), s. 57-71.

Romancov, Michael (2007). Politická geografie a geopolitika. In: Cabada, Ladislav - Kubát, Michal a kol., *Úvod do studia politické vědy* (Plzeň: Aleš Čeněk), s. 407-454.

RT Question more (2010). Turkish Cypriot hard-liner wins presidential election. *RT Question more*. 19. 4. 2010 (<http://rt.com/politics/turkish-cypriot-presidential-election/>, 15. 3. 2015).

Sachs, Susan (2004). Greek Cypriots Reject a U. N. Peace Plan. *The New York Times*. 25. 4. 2004 (<http://www.nytimes.com/2004/04/25/world/greek-cypriots-reject-a-un-peace-plan.html>, 28. 11. 2014).

Shelter Offshore (2011). The Trouble with Cyprus: Which Side Should You Choose?. *Shelter Offshore*. (<http://www.shelteroffshore.com/index.php/living/more/trouble-with-cyprus-11087>, 11. 4. 2015).

Siber, Sibel (2015). Kıbrıs'ta Atılım. *CUMHURBASKANI ASAYIMIZ Dr Sibel Siber*. (<http://m.sibelsiber2015.com/kibrista-atilim/>, 19. 3. 2015).

Sinagra, Augusto (2012). Illegality and Non-Recognition of the State and Attribution of International Responsibilities to Another Subject (<http://sam.gov.tr/wp-content/uploads/2012/01/Augusto-Sinagra.pdf>, 10. 4. 2015).

Smith, Helena (2014a). High stakes as Greeks and Turks revive Cyprus peace talks. *The Guardian*. 10. 2. 2014 (<http://www.theguardian.com/world/2014/feb/10/greeks-turks-cyprus-peace-talks-negotiation>, 11. 4. 2015).

Smith, Helena (2014b). Oil and gas reserves around Cyprus give Greece and Turkey more to fight about. *The Guardian*. 10. 11. 2014 (<http://www.theguardian.com/business/2014/nov/10/oil-gas-reserves-cyprus-greece-turkey>, 20. 3. 2015).

Sözen, Ahmet – Özersay, Kudret (2007). The Annan Plan: State Succession or Continuity. *Middle Eastern Studies* 43 (1), s. 125-141.

Stephens, Robert (1966). The MacMillan Plan. *Cyprus Conflict*. (http://www.cyprus-conflict.net/macmillan_plan.html, 16. 4. 2015).

Šlachta, Mojmir (2007). *Ohniska napětí ve světě* (Praha: Nakladatelství České geografické společnosti, s. r. o.).

Štěpánek, Petr (2012). Severní Kypr: zpátky na start?. *Mezinárodní politika* (4).

Taylor, Guy (2015). Cypriot union threatened by dispute over oil and gas rights. *The Washington Times*. 11. 1. 15 (<http://www.washingtontimes.com/news/2015/jan/11/cyprus-cypriot-union-threatened-by-dispute-over-oi/?page=all>, 21. 3. 15).

The BBC (2004). Cyprus 'spurns historic chance'. *The BBC*. 25. 4. 2004 (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3656753.stm>, 28.1 2014).

The European (2014). North Cyprus Property : are you missing the boom? *The European*. 2. 5. 2014 (<http://the-european.eu/story-7867/north-cyprus-property-missing-boom.html>, 16. 4. 2015).

Theophylactou, Demetrios A. (2012). Geopolitics, Turkey's EU accession course and Cyprus: power balances and 'Soft Power' calculations. *Southeast European and Black Sea Studies* 12 (1), s. 97–114.

Tocci, Nathalie (2000). The 'Cyprus Question': Reshaping Community Identities and Elite Interests within a Wider European Framework. *CEPS Working Document* (154), s. 1-65

Trávníčková, Zuzana (2012). O státnosti a uznání státu v mezinárodním právu. *Ústav mezinárodních vztahů Praha*. 25. 4. 2012 (<http://www.iir.cz/article/o-statnosti-a-uznani-statu-v-mezinarodnim-pravo>, 9. 3. 2015).

Týden (2013). Kyperští Turci hledí na jih s lítostí a úlevou zároveň. *Týden.cz*. 6. 4. 2013 (http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/kypersti-turci-hledi-na-jih-s-litosti-a-ulevou-zaroven_266104.html#.VQ7a5_15OSp, 22. 3. 2015).

Uluslararası (2014). 2015 Presidential Elections in Turkish republic of Northern Cyprus. *Uluslararası Politika Akademisi*. 10. 12. 2014 (<http://politikaakademisi.org/2015-presidential-elections-in-turkish-republic-of-northern-cyprus/>, 15. 3. 2015).

UN News Centre (2015). Cyprus: UN envoy 'optimistic' about re-start of structured negotiations. *UN News Centre*. 30. 3. 2015 (http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=50460#.VSjjcPl_uSo, 11. 4. 2015).

UNFICYP (2015). UNFICYP Mandate. *UNFICYP United Nations Peacekeeping Force in Cyprus*. (<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unficy/mandate.shtml>, 23. 3. 2015).

World Bulletin (2014). Erdogan urges bi-zonal solution to Cyprus problem. *World Bulletin*. 2. 9. 2014 (<http://www.worldbulletin.net/greek-cypriot/143576/erdogan-urges-bi-zonal-solution-to-cyprus-problem>, 11. 4. 2015).

World Election (2013). North Cyprus (TRNC) 2013. *World Election*. (<https://welections.wordpress.com/2013/08/01/north-cyprus-trnc-2013/>, 9. 3. 2015).

Worldometers (2014). Countries in the world (ranked by 2014 population). *Worldometers*. (<http://www.worldometers.info/world-population/population-by-country/>, 21. 3. 2015).

Yiangou, George (2002). The Accession of Cyprus to the EU: Challenges and Opportunities for the New European Regional Order. *Journal on Ethnopolities and Minority Issues in Europe* 2, s. 1-13.

11. Resumé

Contemporary international system divides state's territories into three categories. States possessing external and internal sovereignty. Territories existing *de facto* and without external sovereignty and territories without internal sovereignty. Territories recognized *de facto* is not recognized *de iure*. This is problem of The Turkish republic of Northern Cyprus.

This text aims to define the Turkish republic of Northern Cyprus as a *de facto* state. I will pursue topics that are connected with the existence the *de facto* state. It is oriented especially on North Cyprus and its relations with other states and the Cyprus problem.

The knowledge acquired in the theoretical part I will apply them to the case of The Turkish republic of Northern Cyprus. The theoretical part is consist of themes such as a state sovereignty, international *de facto* and *de iure* recognition. The practical part deals with the history of Cyprus, political structure of the TRNC, relations in the region and relations between participants, that are involved in the Cyprus problem.

The Turkish republic of Northern Cyprus complies almost all attributes that have *de facto* existed states. The Cyprus conflict influences relations in the region and relations in the international organization.

12. Přílohy

Příloha č. 1: Vlajka Severokyperské turecké republiky

Zdroj: <http://www.flags.net/NCYP.htm#nogo>, 19. 4. 2015

Příloha č. 2: Státní znak Severokyperské turecké republiky

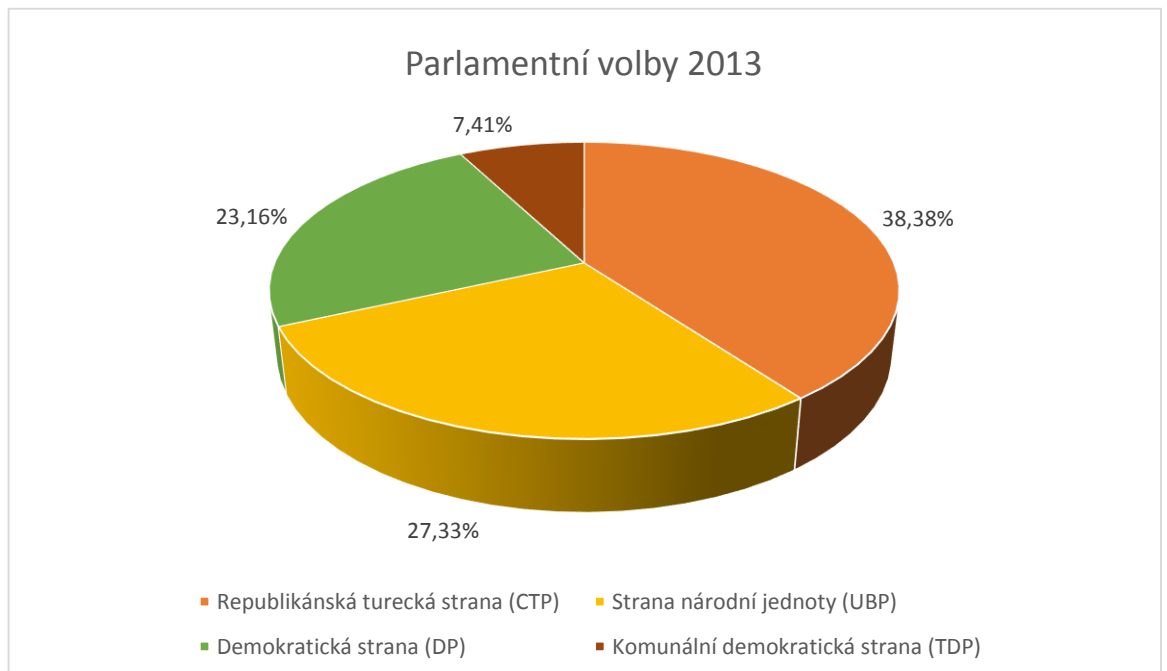
Zdroj: http://www.wikiwand.com/en/Foreign_relations_of_Northern_Cyprus, 19. 4. 2015

Příloha č. 3: Mapa ostrova Kypr

Zdroj: <http://www.britannica.com/EBchecked/media/101973/Greek-and-Turkish-controlled-areas-of-Cyprus>, 19. 4. 2015.

Příloha č. 4: Graf parlamentních voleb na Severokyperské turecké republice v roce 2013

Zdroj: <http://www.electionguide.org/elections/id/1669/>, 19. 4. 2015